

ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

1050

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

ΚΑΙ

Ο ΓΥΡΩ ΚΟΣΜΟΣ

ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ Α'

ΑΘΗΝΑΙ 1923

Εκδοτικός Οίκος Δ. και Η. Δημητρ.

Οδός Σταδίου 55

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

ΚΑΙ

Ο ΓΥΡΩ ΚΟΣΜΟΣ

Ι. Η άπογευματινή τῆς Ελεύθερας

1) Δύο κοριτσάκια, ή Μαρίκα καὶ ή Ἐλενίτσα, είχαν ή καθεμιὰ ἀπὸ μιὰ κούκλα μεγάλη σὰν ἔνα μωρουδάκι. Ἡ Μαρίκα καὶ η Ἐλενίτσα ήταν ἀδελφοῦλες.

2) Μιὰ μέρα ή Μαρίκα ἔγραψε ἔνα γραμματάκι μὲ τὴν ύπογραφὴ τῆς κούκλας της. Τὸ γραμματάκι προσκαλοῦσε τὴν κούκλα τῆς Ἐλενίτσας νὰ ἔλθῃ τὸ ἀπόγευμα νὰ παίξουν.

3) Ἡ ἐπίσκεψη θὰ γινόταν στὸ βάθος τοῦ περιβολοῦ κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριὰ στὶς τέσσερις.

4) Ἡ Ἐλενίτσα ἀμέσως, μόλις ἔλαβε τὴν πρόσκληση, ἔγραψε ἀπὸ μέρους τῆς κούκλας της στὴν Μαρίκα ὅτι πολὺ εὐχαρίστως θὰ ἔλθῃ.

5) Μόλις ή Μαρίκα ἔλαβε αὐτὴ τὴν ἀπάντηση ἔτρεξε νὰ κάμῃ τὶς ἑτοιμασίες της.

6) Ἐπῆρε ἀπὸ τὸ ντουλάπι τὰ ποτήρια τοῦ νεροῦ, τὸ βάζο τοῦ γλυκοῦ καὶ τὰ κουταλάκια.

7) "Όλα αὐτὰ τὰ σκούπισε μὲ μιὰ καθαρὴ

Αρ. 18229

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πετσέτα ἐπίτηδες καμωμένη ἀπὸ λινὸ χοντροῦ φασμένο πανί.

8) Τὰ ποτήρια, τὸ βάζο μὲ τὸ γλυκὸ καὶ τὰ κουταλάκια τὰ τοποθέτησε στὸ δίσκο, ἀφοῦ πρῶτα τὸν ἔστρωσε μὲ ἓνα σκέπασμα ποὺ εἶχε γύρω-γύρω νταυτέλλα.

9) Τὴν νταυτέλλα τὴν εἶχε πλέξει ἡ μητέρα μὲ τὸ βελονάκι.

10) Ἀπὸ κεῖ ἡ Μαρίκα πῆγε καὶ παρεκάλεσε τὴν μητέρα της νὰ τῆς ἑτοιμάσῃ φετίτσες ψωμάκι ἀλοιμμένες βούτυρο καὶ μαρμελάδα.

11) Ἀκριβῶς ὅταν τὸ μεγάλο ωφαλοῦ ἔχτύπα τέσσερις, ἡ Ἐλενίτσα μὲ τὴν κούκλα στὴν ἀγκαλιά της ἐφάνη νὰ πηγαίνῃ στὸ δρομάκι τοῦ περθολιοῦ. Μόλις ἡ Μαρίκα εἶδε τὴν Ἐλενίτσα ἐστηκώθη νὰ τὴν ὑποδεχθῇ. Ἔβαλαν τὶς κούκλες νὰ δώσουν τὸ χέρι κι' αὐτὲς εἶπαν: «Πῶς εἶσθε; εἶσθε καλά;»

12) Οἱ κούκλες μὲ τὴν Ἐλενίτσα ἐκάθισαν γύρω ἀπὸ τὸ πέτρινο τραπέζι καὶ ἡ Μαρίκα πῆγε νὰ φέρῃ τὸ δίσκο νὰ τὶς τρατάρῃ. Φαίνεται δμως ὅτι οἱ κούκλες ἦταν πολὺ πεινασμένες γιατί σὲ μιὰ στιγμὴ ὅλα τὰ ώραία ψωμάκια μὲ τὴ μαρμελάδα καὶ τὸ φρέσκο βούτυρο, καθὼς καὶ τὸ γλυκὸ εἶχαν φαγωθῆ. Ἐκεῖ ἀκούσθηκαν βήματα.

13) Ποιὸς νᾶναι ἄραγε; εἶπεν ἡ Μαρίκα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ κάμετε ἓνα κατάλογο ἀπ' ὅλα τὰ πρόγματα ποὺ μεταχειρίσθηκε ἡ Μαρίκα στὴν ἀπογειωτινὴ τῆς κούκλας της.

2) Νὰ γράψετε πέντε ὄνόματα παιγνιδιῶν ποὺ κάνετε στὸ ζπαιθρό.

Βράδυ

(Τραγουδάκι) .

Σεύνει ὁ ἥλιος νὰ τὸ βράδυ . . .
Στὴν ἀγκάλῃ τὸ παιδί
καὶ τὸ ἀστάκι στὸ λιθάδι
τὸ πουλάκι στὸ κλαδί
στὸν ἄνθο τὸ μελισσάκι
σιὴν ἀπιὴ τὸ κυματάκι
γλυκὸ βρῆκαι πρεβατάκι
τὸ ἀεράκι νὰ λικνίζει
κ' ἡ μανούλα νανονορίζει . . .
— Τὸ παιδί μου, νάνι-νάνι
ὑπνον ἥσυχο νὰ κάνη . . .

2. Ό Τάκης ὁ ἀδελφὸς τῆς Μαρίνας
καὶ τῆς Ἐλενίτσας

- 1) Μόλις εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἀπογευματινὴ τῆς κούκλας, ἔνα ἀγοράκι μπῆκε στὸ περιβόλι.
- 2) Ἡταν ὁ Τάκης καὶ ζητοῦσε τὴν Μαρίκα καὶ τὴν Ἐλενίτσα.
- 3) Ἀπὸ μακροὺ τὸς εἶδε νὰ τρῶνε καὶ ἀκουσε τὴν Μαρίκα νὰ λέγῃ: Δὲ θὰ πάρετε ἀκόμα μιὰ φετίτσα ψωμί;
- 4) Αὐτὸ τὸ ἔλεγε στὴν κούκλα τῆς. Ἡ κούκλα μὲ τὸ στόμα τῆς Μαρίκας ἀπάντησε: Εὐχαριστῶ πολὺ τὸ πέρων, καὶ ἡ Μαρίκα ἔτρωγε τὴν φετίτσα.
- 5) Πολὺ γοήγορα δὲ θὰ ὑπάρχῃ πιὰ τίποτα στὸ πιάτο, συλλογίστηκε ὁ Τάκης, καὶ βιάστηκε νὰ πάρῃ κοντά.
- 6) Μπορῶ νὰ λάβω μέρος κ' ἐγώ; ρώτησε ὁ Τάκης. Δὲ θὰ κάμω καμὰ ἀταξία οὔτε θὰ τσακίσω τίποτα.
- 7) Τὰ ἀγόρια δὲ παιζούν κούκλες, εἶπεν ἡ Ἐλενίτσα.
- 8) Τὰ ἀγόρια ὅμως μποροῦν νὰ κτίσουν σπίτια γιὰ κούκλες, εἶπε ὁ Τάκης, ποὺ εἶχε ἔνα κουτὶ γεμάτο ἀπὸ πολὺ μικρὰ κόκκινα τοῦβλα.
- 9) Ἡ Μαρίκα εἶπε τότε: Τότε μόνο θὰ ἔλθης μαζί μας, ὅταν μᾶς ὑποσχεθῆς πὼς μόλις τελειώσῃ τὸ τραπέζι μᾶς φέρης τὸ κουτὶ μὲ τὰ τοῦβλα, νὰ μᾶς κτίσης ἔνα κουκλόσπιτο.
- 10) Μάλιστα, σύμφωνοι, εἶπε ὁ Τάκης καὶ κάθησε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸς δυὸ κούκλες, ἀφοῦ

πρῶτα ὑποκλίμηκε μπροστὰ ἀπὸ τὴν κάθε μιά.

11) Στὸ πιάτο δὲν εἶχε μείνει παρὰ ἕνα κομάτι ψωμί, καὶ ὁ Τάκης τὸ ἔφαγε μὲ πολὺ ὅρεξη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε ὅλες τὶς λέξεις ποὺ
ἔχουν υ σ' αὐτὸ τὸ μάνημα.

2) Νὰ γράψετε δώδεκα ἀγορίστικα ὄνόματα.

3. 'Ο μικρὸς κτίστης

1) Ἔπειτα ἀπὸ τὸ τραπέζι ὁ Τάκης ἔφερε τὸ κουτὶ μὲ τὰ τοῦβλα, νὰ κτίσῃ τὸ κουκλόσπιτο.

'Ο μικρὸς κτίστης.

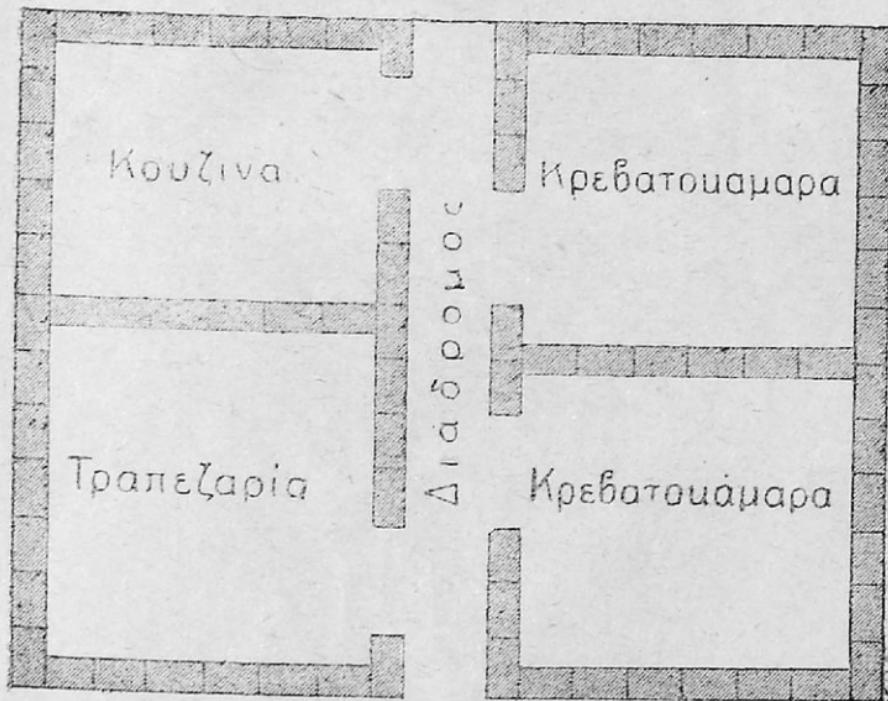
2) Μὲ πόσα δωμάτια τὸ θέλετε; ζώτησε τὴ Μαρίκα καὶ τὴν Ἐλενίτσα ὁ Τάκης μὲ τὸ κουτὶ στὴ μασχάλη.

3) Μὲ τέσσερα, εἶπε ἡ Μαρίκα. Μιὰ τραπέζαρια, μιὰ κουζίνα καὶ δυὸ κρεβατοκάμαρες.

4) Πρὸν ν' ἀρχίσω νὰ τὸ κτίζω θὰ τὸ χαράξω μὲ μιὰ σειρὰ τοῦβλα, εἶπε ὁ Τάκης.

5) "Αδειασε τὸ κοντὶ κάτω καὶ ἀρχισε νὰ τοποθετῇ τὰ τοῦβλα σὲ σχῆμα σπιτιοῦ μὲ τέσσερα δωμάτια.

6) Αὐτὸ ἐδῶ εἶναι τραπεζαρία, εἶπε καὶ τὸ ἔδειξε. Αὐτὸ εἶναι ἡ κουζίνα, καὶ αὐτὰ εἶναι οἱ κρεβατοκάμαρες. Μιὰ γιὰ κάθε κούκλα.

Τὸ σχέδιο τοῦ Κουκλόσπιτου.

7) Τὸ σπίτι ἔχει διάδρομο ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς εἰσόδου καὶ τελειώνει στὴν πόρτα τῆς ὑπηρεσίας στὸ βάθος. "Ολες οἱ πόρτες, ἀπὸ τὰ δωμάτια ἀνοίγουν στὸ διάδρομο.

8) Ἡ Μαρίμα καὶ ἡ Έλενίτσα βρῆκαν τὸ

σπίτι περίφημο καὶ ὁ Τάκης ἄρχισε νὰ τὸ κτίζῃ.

9) "Εβαλεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πρώτη σειρὰ τὰ τοῦθλα, ἄλλη σειρά, ἔπειτα ἄλλη, ἔπειτα ἄλλη ὡς ποὺ οἱ τοῖχοι ἔγιναν ἀρκετὰ ὑψηλοί.

10) Τότε ἡ Μαρίκα κ' ἡ Ἐλενίτσα ἔφεραν ἔνα κουτί γεμάτο ἔπιπλα καὶ ἐπίπλωσαν τὸ σπίτι.

11) Μόλις ὁ Τάκης τέλειωσε τὸ κτίσμα, ἀμέσως ἔφυγε. Ἐπῆγε νὰ μελετήσῃ τὸ αὐριανό του μάθημα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε τὰ ἔπιπλα τῆς τραπεζαρίας, τῆς κρεβατοκάμαρας καὶ τῆς κουζίνας.

2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

"Οἶτες αἱ αδόρτες ἀσὸς τὰ δωμάτια ἀνοίγουν στὸ διάδρομο.

Πέρασε τὸ ρυακάνι

(Τραγουδάκι).

- Πέρασε τὸ ρυακάνι
στὴ γιαγάκα σου νὰ πᾶς
πουνθενὰ μὴ σταματᾶς
ξανθούμαλλικο παιδάκι.
- "Ἄχ, πῶς λάμπει τὸ χορτάρι
ἀπαλὸ καὶ δροσερὸ
κι' ὡ πῶς βρέχει τὸ νερὸ
τὸ γυμνό μου τὸ ποδάρι!
- Τὰ λουλούδια πῶς μυρίζουν
τί γλυκὸ τὸ δειλινὸ
τί γαλάζιο τὸ βουνὸ
τὰ πλατάνια πῶς θρούζουν!
- Πέρασε τὸ ρυακάνι
στὴ γιαγιάκα σου νὰ πᾶς
πουνθενὰ μὴ σταματᾶς
ξανθούμαλλικο παιδάκι.

- Σιή γιαγιάκα μου νὰ φτάσω
πάντοτε ἔχω τὸν παιδό
δυὸ λουλούδια λαχταρῶ
γιὰ χαῖροι της νὰ μάσω!
- Ηέρασε τὸ ωνακάκι
σιή γιαγιάκα σου νὰ πᾶς
πονθεῖ αὐτὴ σταματᾶς
ξανθομάλλικο παιδάκι.
- Νάμε! τρέχω ποιὸς μὲ πιάνει!
ἡ γιαγιά μὲ καρτερεῖ
νὰ μὲ πάση ποιὸς μπορεῖ
καὶ ποντάκι δὲ μὲ φτάνει.
- Καὶ περνᾶ τὸ ωνακάκι
σιή γιαγιάκα του νὰ πάῃ
πονθενὰ δὲ σταματάει
τὸ ξανθόμαλλο παιδάκι.

Α. Τὰ δυὸ ἀδελφεα

1) Ὡ Τάκης ἦταν ὄκτω χρονῶν. Εἶχε δυὸ^ν χρόνια ποὺ πήγαινε στὸ σχολεῖο καὶ τώρα ἔτο^ν στὴν δευτέρα τοῦ Δημοτικοῦ.

2) Ὁ Πέτρος ὁ μεγαλύτερός του ἀδελφὸς
ἦτο δέκα χρονῶν καὶ πήγαινε στὴ τετάρτη τοῦ
Δημοτικοῦ.

3) Ὁ Πέτρος ἀγαποῦσε πάρα πολὺ τὸν Τά-
κη. "Οχι μόνο τὸν βοηθοῦσε στὰ μαθήματά του
ἀλλὰ καὶ τὸν πηγαίνοερφερούσε στὸ σχολεῖο.

4) Ὁ Πέτρος εἶχε τελειώσει τὴ μελέτη του
ὅταν ὁ Τάκης γύρισε ἀπὸ τὸ περιβόλι.

5) Μπᾶ! Καλῶς τον! τοῦ εἶπε μὲ χαρὰ ὁ
Πέτρος. Ποῦ ἔσουν;

6) Στὸ περιβόλι μὲ τὴ Μαρίκα καὶ τὴν Ἐ-
λενίτσα. Τοὺς ἔκτισα ἔνα κουκλόσπιτο, εἶπε ὁ

Τάκης ἐνῷ συγχρόνως ξεκρεμοῦσε τὴ σάκα του
ἀπὸ τὸ κρεμάσταρι.

7) Καὶ τώρα τί θὰ κάμης; τὸν ρώτησε ὁ Πέτρος.

8) Θὰ μάθω τὸ μάθημά μου, εἶπε ὁ Τάκης.
Καὶ εἶναι τόσο δύσκολο! Τόσο δύσκολο! Οὔτε
ξέρω πῶς ν' ἀρχίσω . . .

9) 'Ο καῦμενούλης! εἶπε ὁ Πέτρος καὶ χάι-
δεψε τὸν Τάκη. Γιὰ στάσου νὰ δοῦμε τί μά-
θημα εἶναι αὐτό . . .

10) 'Ο Τάκης ἔδειξε εἰς τὸν ἀδελφόν του
ἔνα κομάτι χαρτὶ ποὺ εἶχε γραμμένα αὐτὰ ἔδω:
«Νὰ σχεδιάσῃς ἔνα σπίτι. Τὸ σπίτι θάχῃ τέσ-
σερα δωμάτια.

11) Αύτὸν ἦτο! Μέντον εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον
εὔκολα μαθήματα ποὺς ὑπάρχουν! Τρέξε καὶ
φέρε ἀμέσως τὸ κουτί σου μὲ τὰ τοῦβλα!

12) Ο Τάκης ἔτρεξε στὸ περιβόλι καὶ σὲ
μὰ στιγμὴ ἔφερε τὸ κουτί μὲ τὰ τοῦβλα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — Νὰ σχεδιάσετε ἕνα σπιτάκι καὶ ἕνα
δωμάτιο. 2) Νὰ γράψετε δώδεκα δινόμιατα κοριτσιῶν. 3)
Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Τὸ σωτίτι δάχνει τέσσερα δωμάτια.

Θ. Τὸ σχέδιον ἐνδεικτικόν

1) Ο Τάκης ὅδειασε τὰ τοῦβλά του στὸ τρα-
πέζι καὶ ὁ Πέτρος τὸν ρώτησε, πῶς εἶχε κτίσαι
τὸ κουκλόσπιτο τῆς Μαρίνας καὶ τῆς Ἐλε-
νίτσας.

2) Πρῶτα-πρῶτα τὸ ἔχαροξα, εἶπε ὁ Τά-
κης. "Ἐβαλα δηλαδὴ μὰ σειρὰ τοῦβλα μὲ τὰ
γωρίσματα ποὺς ἥθελα νάχῃ τὸ σπίτι.

3) Πολὺ ώραῖα, εἶπε ὁ Πέτρος. "Αρχισε
πάλι νὰ τὸ χαράξης ἄλλη μὰ φορὰ ἀκόμα, εἰ-
πε ὁ Πέτρος.

Ο Τάκης τὸ ἔκαμε.

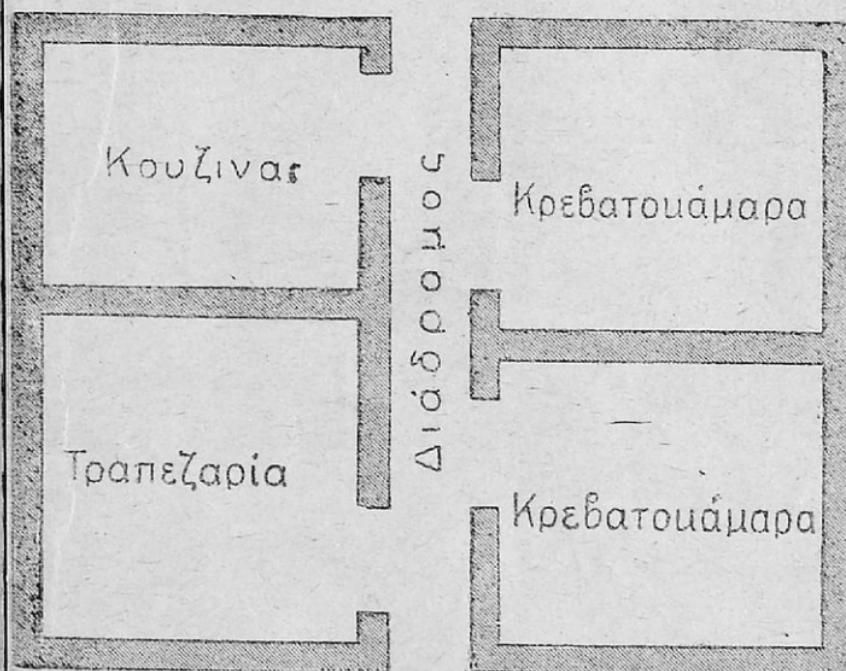
4) "Ητο ἔτοιμος νὰ βάλῃ καὶ δεύτερη σειρὰ
τοῦβλα, ὅταν ὁ Πέτρος τοῦ φώναξε: Στάσου,
στάσου τώρα, μὴν κάμης τίποτα ἄλλο. "Ετσι
ποὺ εἶναι, ἔχεις τὸ σχέδιο τοῦ σπιτιοῦ μὲ τέσ-
σερες κάμαρες.

5) Ναί, μὰ δὲ μπορῶ νὰ πάρω τὰ τοῦβλα
στὸ σχολεῖο. "Ἐπειτα αὐτὸν δὲν εἶναι ἰχνογρα-
φημένο μὲ μολύβι, εἶναι κτισμένο μὲ τοῦβλα.

6) Μάζεψε τὰ τοῦβλα, εἶπε ὁ Πέτρος.

Ο Τάκης τὰ μάζεψε. Τότε ὁ Πέτρος ἐστρωσε στὸ τραπέζι μιὰ μεγάλη κόλλα ἀσπρο χαρτί.

7) Τώρα, εἶπε στὸν Τάκη βάλε πάλι τὰ τοῦβλά σου ἐπάνω στὸ χαρτὶ καὶ σχεδίασε τὸ σπίτι ὅπως τὸ εἶχες.

Τὸ σχέδιο σπιτιοῦ μὲ τέσσερες κάμαρες.

Ο Τάκης ἐτοποθέτησε τὰ τοῦβλά του στὸ χαρτὶ μὲ τὸ σχῆμα τοῦ σπιτιοῦ μὲ τέσσερα δωμάτια.

8) Τότε ὁ Πέτρος ἐπῆρε ἔνα μολύβι καὶ τράβηξε μιὰ γραμμὴ γύρω ἀπὸ τὸ ἔξω μέρος τῶν τούβλων.

— Τώρα σήκωσε τὰ τοῦβλά σου, εἶπε στὸν

Τάκη. 'Ο Τάκης τὰ σήκωσε καὶ νὰ στὸ χαρτὶ^τ ἵχνογραφημένο τὸ σχέδιο τοῦ σπιτιοῦ!

9) 'Ο Πέτρος ἔκαμε τότε ἔνα ἀντίγραφο ἀπὸ τὸ ἵχνογραφημένο σπίτι καὶ ἔπειτα ἔγραψε τὸ δνομα κάθε δωματίου.

ΑΕΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ ἀντιγράψετε τὸ σχέδιο τοῦ σπιτιοῦ μὲ τέσσερα δωμάτια. 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικὰ:

"Ἐχετε τώρα τὸ σχέδιο σπιτιοῦ μὲ τέσσερα δωμάτια.

7. Θ μικρὸς Τεμπέλης

(Τραγουδάκι).

Μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸν
ζοῦσε ἔνας μικρούλης
παχουλὸς καὶ δροσερὸς
κόκκινος κι' ἀσπρούλης.

"Ηιαν ὅμως πὼ πὼ πὼ!

ὁ μικρὸς ὁ Τέλης

"Ἄχ, καὶ πῶς νὰ οᾶς τὸ πῶ
φοβερὰ τεμπέλης!

— Τέλη, φῶς μου, ἀν μ' ἀγαπᾶς
πιάσε νὰ διαβάσῃς
σιὴ ζωὴ σου καθὼς πᾶς
θὰ κακοπεράσῃς...

Μὲ πολὺ πολὺ καημὸν
καὶ πικρὸν ἀναστεναγμὸν
τούλεγε ἡ μαμά του...

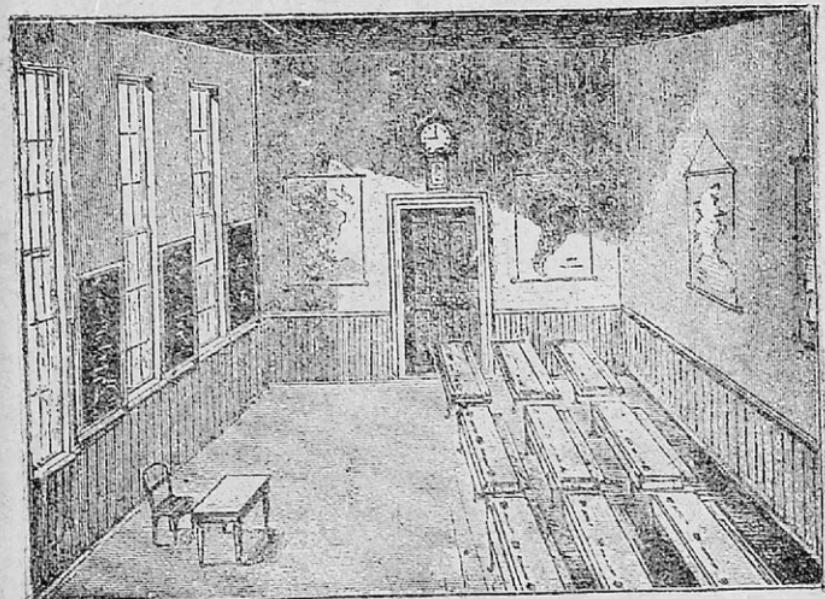
Μ' αὐτὸς τὴ δουλειά του.

'Ως ποῦ πέρασε δ καιρὸς
γέρασεν ὁ Τέλης
μὰ δπως ἀρχισε μικρὸς
τέλειωσε. Τεμπέλης.

8. Τὸ σχολεῖο

1) Ὁ δάσκαλος εὐχαριστήθηκε πάρα πολὺ ὅταν εἶδε τὸ σχέδιο ποὺ εἶχε κάμει ὁ Τάκης. Ἀλλὰ πιὸ πολὺ εὐχαριστήθηκε ὅταν τοῦ εἶπε μὲ τί τρόπο τὸ εἶχε κάμει.

2) Ὁ δάσκαλος, ἀφοῦ πρῶτα ἐγνωσθῆφησε στὸν πίνακα τὸ σχέδιο τοῦ Τάκη, εἶπε εἰς τοὺς

Ἡ εἰκόνα ὡπὸ τὴν τάξιν τοῦ σχολείου.

μαθητὰς καὶ τὸν τρόπο ποὺ μεταχειρίστηκε γιὰ νὰ τὸ κάμῃ.

3) Τώρα, τοὺς εἶπε, μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε τὸ εἶναι σχέδιο;

— Εἰκόνα, ἐφώναξαν πολλὰ παιδιά.

4) "Οχι, ὅχι, τοὺς εἶπε. Τὸ σχέδιο δὲν εἶναι εἰκόνα. Θὰ σᾶς πῶ ὀμέσως τί εἶναι.

5) Ό δάσκαλος τότε πήγε καὶ κρέμασε στὸν πίνακα αὐτὴν τὴν εἰκόνα:

6) Τί εἶναι αὐτό; ρώτησε.

— Εἶναι ἡ εἰκόνα ἀπὸ τὴν τάξη τοῦ σχολείου.

7) Τί βλέπετε σ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα;

— Θρανία, ἔδρα, ώρολόγι, πίνακες, παράθυρα καὶ πόρτα.

8) Τί εἶναι λοιπὸν μιὰ εἰκόνα;

— Μιὰ ζωγραφιὰ ποῦ δείχνει πῶς ἀκριβῶς εἶναι ἐνα μέρος ἢ ἐνα πρᾶγμα.

9) "Ωστε τὸ σχέδιο τοῦ Τάκη μᾶς ἔδειχνε πῶς ἀνριβωστερά εἶναι τὸ σπίτι του μὲ τὰ τέσσερα δωμάτια;

— "Οχι. Τὸ σχέδιο τοῦ Τάκη μᾶς ἔδειχνε μόνο τὸ σχέδιο τοῦ σπιτιοῦ μὲ τὰ χωρίσματά του.

— "Ωστε ἄλλο εἶναι εἰκόνα καὶ ἄλλο σχέδιο.

10) Καὶ ἂν θέλω τώρα ἐγὼ νὰ κάμω τὸ σχέδιο ἀπὸ τὴν τάξη τοῦ σχολείου τί θὰ κάμω;

— Θὰ τραβήξετε ἵσιες γραμμὲς μόνο.

11) Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό, ἀρκεῖ ὁ Τάκης νὰ μᾶς φέρῃ τὸ ἀπόγευμα τὸ κοντί του μὲ τὰ τοῦβλα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε τὰ ὄνόματα ἀπὸ εἰκόσει πράγματα ποὺ βρίσκουνται στὴν τάξη σας. 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Ο Δάσκαλος εὐχαριστήδηκε ωογὺ μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Τάκη.

**9. Πώς ἐμέτρησαν τὴν αἰθουσαν τοῦ
Σχολείου**

- 1) Τὸ ἀπόγευμα δὲ Τάκης ἐπῆγε στὸ σχολεῖο μὲ τὸ κουτί του κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλη.
- 2) Ὁ δάσκαλος πάλι ἔφερε μιὰ μακριὰ κορδέλλα ποὺ εἶχε ἐπάνω σημειωμένα δέκατα καὶ ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου.
- 3) Οἱ μαθηταὶ ὅλοι στάμηκαν γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι γιὰ νὰ βλέπουν πῶς δάσκαλος θὰ ἔχει τὴν αἴθουσα στὸ σγέδιο.
- 4) Πόσες πλευρὰς ἔχει ἡ αἴθουσα αὐτή; Κατηστεῖ δάσκαλος.
— Τέσσερις, ἔφωναξαν πολλοὶ μαθηταί.
- 5) Καὶ οἱ τέσσερις ἔχουν τὸ ἴδιο μάκρος;
— "Οχι. Οἱ δυὸς εἶναι μακρύτερες καὶ οἱ ἄλλες δυὸς κοντύτερες.
- 6) Οἱ δυὸς μακρύτερες εἶναι ἵσες;
— Μάλιστα. "Οπως εἶναι ἵσες καὶ οἱ δυὸς κοντύτερες.
- 7) Νὰ τὶς μετρήσωμε μ' αὐτὴ τὴν κορδέλλα, εἶπε δάσκαλος. Τότε δὲ Τάκης ἐπῆρε τὴν μιὰ ἄκρη τῆς κορδέλλας καὶ δάσκαλος τὴν ἄλλη.
- 8) Οἱ δυὸς μεγαλύτεροι τοῖχοι ἔχουν καθένας μάκρος δεκαέξῃ μέτρα καὶ οἱ δυὸς μικρότεροι ἀπὸ δώδεκα μέτρα.
- 9) Τώρα, εἶπε δάσκαλος, πόσα μέτρα εἶναι μακρύτεροι οἱ μεγάλοι τοῖχοι ἀπὸ τοὺς μικρούς;
- 10) Οἱ μεγάλοι τοῖχοι, εἶπε δάσκαλος, εἶναι δυὸς φορὲς μακρύτεροι ἀπὸ τοὺς μικρούς.

11) "Αν μᾶς χρειάζουνται δεκαέξι τοῦθλα γιὰ νὰ κάμωμε μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες πλευρὲς, πόσα μᾶς χρειάζουνται γιὰ νὰ κάμωμε μιὰ ἀπὸ τὶς μικρές; Οώτησε ὁ δάσκαλος.

	1	2	3	4	5	6	7	8
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
	1	2	3	4	5	6	7	8

Η ΑΙΘΟΥΣΑ
ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΣΧΕΔΙΟ

— Μᾶς χρειάζουνται ὅκτω.

12) Πολὺ ώραῖα. Τώρα, Τάκη, φέρε τὰ τοῦθλά σου νὰ δῆτε πῶς θὰ σχεδιάσω τὴν αἴθουσα μὲν αὐτά.

13) Ο Τάκης ἄδειασε τὸ κουτί του στὸ τραπέζι καὶ ὁ δάσκαλος ἔστρωσε τότε μιὰ ὅ-

σπρη κόλλα χαρτί, ὅπως εἶχε κάμει καὶ ὁ Πέτρος γιὰ νὰ σχεδιάσῃ ὁ Τάκης τὸ κουκλόσπιτο.

14) Ἐπειτα ἔβαλε κατὰ σειρὰν δεκαέξι τοῦβλα γιὰ νὰ κάμη τὴν μεγάλη πλευρὰ καὶ ὀκτὼ γιὰ νὰ κάμη τὴν μικρότερη.

15) Τώρα, εἴπε ὁ δάσκαλος, θὰ σᾶς δεῖξω πῶς νὰ σημειώνετε τὸ σχῆμα χωρὶς τοῦβλα.

16) Πῆρε ἔνα χοντρὸ μολύβι καὶ τράβηξε μιὰ γραμμὴ ἀπὸ τὸ ἔξω μέρος τῶν τούβλων καὶ μιὰ ἀπὸ τὸ μέσα μέρος.

17) Ο Τάκης ἔπειτα σήκωσε τὰ τοῦβλα καὶ φάνηκε τὸ σχέδιο στὸ χαρτί.

18) Τώρα πρέπει, εἴπε ὁ δάσκαλος, νὰ σημειώσωμε ποῦ είναι οἱ πόρτες καὶ τὰ παράθυρα. Αὐτὸ δῆμος θὰ τὸ κάμωμε αὔριο. Ὁταν θὰ ιγνογραφήσωμε τὸ σχέδιο στὸν πίνακα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ σχεδιάσετε τὴν αἴθουσα τοῦ σχολείου. 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

‘Ο Τάκης ἐωῆρε τὴν μιὰ ἄκρη τῆς κορδέλλας.

ΙΟ. Τὸ λιβάδι

(Τραγουδάκι).

- Νὰ δουλεύῃς οιδὸ λιβάδι
δσο ἀκόμα ὁ ἥλιος λάμπει
πρὶν νὰ σκεπαστοῦν οἱ κάμποι
ἀπ' ιῆς νύχτας τὸ οκοτάδι.
Νὰ δουλεύῃς δσο ἡ νιότη
λάμπει σιὰ χρυσᾶ μαλλιά σου
κι' δσο κλείνῃς τὴ λαμπρότη
ιῆς αὐγῆς μὲς σιὴν καρδιά σου.
- Άλλ' ἐγὼ δουλειὰ δὲν ἔχω
μόνο ἐδῶ κ' ἐκεῖ νὰ τρέχω
μὲς σιὸ φῶς καὶ τὸν ἀγέρα
καὶ νὰ τραγουδῶ δλημέρα.
- Πάντα σου μπορεῖς νὰ κάρης
μὲ τὸ νοῦ σου δσα δὲ βάνεις.
Μοραχὰ τὸ ιὸ θελήσῃς.
ώς κι' δ ἵδιος θ' ἀπορήσῃς.
- Εἰμ' ἔρα μικρὸ παιδάκι
χωρὶς δύναμη πολλὴ
λίγο μόνο χορταράκι
ποὺ θὰ κόψω τί ὀφελεῖ;
Μὰ κ' ἡ θάλασσα ἡ πλατιὰ

γίνεται σπαλιά-σπαλιά
καὶ σπειρὶ-σπειρὶ ἡ μεγάλη
ἀμμουδιὰ στὸ περιγιάλι.
Βάλε ἐσὺ τὰ δυνατά σου
κι' οὕτε γίγαντος ὁρμὴ^{μπρὸς} στὰ κατορθώματά σου
δὲ θὰ παραβγῇ.

**III. Ἡ Αἴθουσα τοῦ σχολείου ἔχοντας
φήμην στὸν πέντακα.**

1) Τὸ ἄλλο πρωῖ ὅταν ὁ δάσκαλος ἥλθε καὶ
εἶδε τὰ παιδιὰ συναγμένα στὴν αὐλὴν τοῦ σχο-
λείου νὰ τὸν περιμένουν, εὐχαριστήθη πολύ.
"Ολα τὰ παιδιὰ ὅσα εἶχαν κουτιὰ μὲ τοῦθλα
τὰ εἶχαν φέρει μαζί τους.

2) Κτίρια κάθε λογῆς ὑψόνοιωταν σ' ὅλα τὰ
μέρη τῆς αὐλῆς. Ἀπὸ παντοῦ ἀκουες φωνές.

— Αὐτὴ ἡ πλευρὰ εἶναι πολὺ μακριά.

— Δῶσε μου ἀκόμα ἓνα τοῦθλο.

— Κάμε τὴ σάλα πιὸ μεγάλη.

— Τώρα βάλε τὴ στέγη.

3) Ὁ δάσκαλος ἔπειτα ἀπὸ τὸ μάθημα ἐφώ-
ναξε τὸν Τάκη.

4) Πόσο μάκρος ἔχει ἡ αἴθουσα τοῦ σχο-
λείου; τὸν ρώτησε.

— Δεκάξη μέτρα.

5) Καὶ πλάτος;

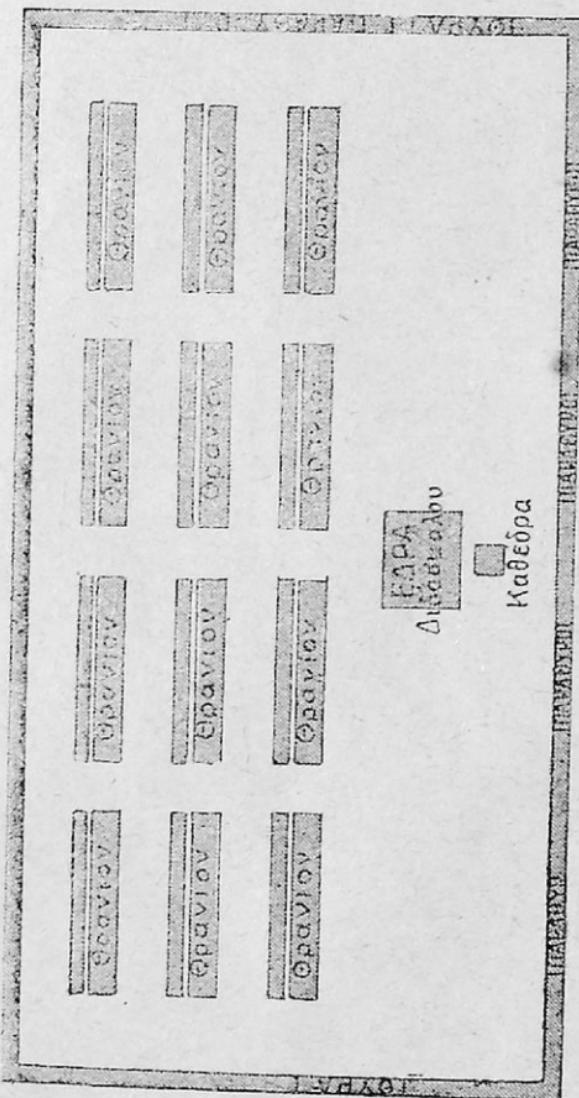
— Ὀκτὼ μέτρα.

6) Δηλαδὴ τὸ μάκρος εἶναι . . .

— Διπλάσιο ἀπὸ τὸ πλάτος.

7) Ωραῖα. Τράβηξε τώρα ἐπάνω στὸν πέ-
ντακα μιὰ γραμμὴ ἐνὸς μέτρου γιὰ τὴ μεγάλη

πλευρά. Γιὰ τὴ μικρὴ πόσο θὰ τραβήξῃς
— Μισὸ μέτρο.

Αὐτὸς τὸ σχέδιο παραστάγει τὴν Λίθουνσα τοῦ σχολείου.

8) Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ αἰθουσα τοῦ σχολείου ἵχνογραφήθηκε στὸν πίνακα.

9) Τώρα ὅλα τὰ παιδιὰ νὰ τὸ ἵχνογραφήσετε στὴν πλάκα σας.

— Λὲν μποροῦμε, εἶπαν τὰ παιδιά.

10) Γιατί;

— Γιατί οἱ πλάκες μας δὲν ἔχουν μάκρος ἐνὸς μέτρου.

11) Αἱ, τότε νὰ κάμετε τὶς μεγάλες γραμμὲς εἴκοσι ἑκατοστά. Οἱ μικρὲς γραμμὲς πόσες θὰ γίνουν τότε;

— Δέκα ἑκατοστά.

12) Ἀπ' αὐτὸ βλέπετε πῶς μπορῶ νὰ κάμω τὴ μεγάλη πλευρὰ ὅσο μακρυὰ θέλω, πρέπει ὅμιλος πάντα νὰ κάνω τὴ μικρὴ πλευρὰ στὸ μισὸ τῆς μεγάλης.

13) Τὸ σχέδιο ποὺ ἔκαμα ἐγὼ εἶναι πολὺ πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὸ δικό σας, ὅμως καὶ τὰ δυὸ εἶναι σωστά. Τὸ δικό μου εἶναι σὲ μέτρα καὶ τὸ δικό σας σὲ ἑκατοστά.

14) Ἐνα ἑκατοστὸ τοῦ σχεδίου σας ἴσοδυναιμεῖ πρὸς πέντε ἑκατοστὰ τοῦ δικοῦ μου. Τῷρα μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε μὲ τί ἴσοδυναιμεῖ. Ἐνα μέτρο τοῦ σχεδίου μου;

— Μὲ δεκαέξῃ μέτρα τῆς αἰθούσης, εἶπε ὁ Τέκης.

15) Γιατί;

— Γιατί ὁ τοῖχος τῆς αἰθούσης ἔχει μάκρος δεκάξη μέτρα καὶ τὸ σχέδιο εἶναι ἔνα μέτρο. Δηλαδὴ δεκάξη φορὲς μικρότερο.

16) Ὁ δάσκαλος διὰ νὰ κάμῃ τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα, ἔσβυσε σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τὴν κιμωλία. Ἐκαμε ἔνα τετράγωνο γιὰ νὰ δείξῃ ποῦ εἶναι ἡ ἔδρα, καὶ ἵσιες γραμμὲς γιὰ

τὰ θρανία. Τὰ παιδιά ἔπειτα ἔκαμαν τὸ σχέδιο
αὐτὸ στὶς πλάκες τους.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — Πῶς λέγεται τὸ σχολεῖό σας; 2) Ποῦ
εὑρίσκεται τὸ σχολεῖό σας; 3) Νὰ ἵχνογραφήσετε τὸ σχέ-
διο τοῦ σχολείου σας. 4) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Τὸ σχέδιο τῆς αἰδούσης τοῦ σχολείου.

ΙΩ. Εἰκόνες καὶ σχέδια

1) Εἴδατε τώρα, εἰπε ὁ δάσκαλος, τὴν εἰ-
ζόνα τῆς αἰδούσης τοῦ σχολείου μας καὶ
τὸ σχέδιό της. Εἶναι τὸ ἴδιο πρᾶγμα καὶ
τὰ δυό;

— Ὁχι. Εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά.

2) Πῶς; δὲν εἶναι καὶ τὰ δυὸ ζωγραφιές;

— Μάλιστα, ἀλλὰ δὲν εἶναι ζωγραφιὲς ὅ-
μοιες.

3) Η εἰκόνα τί δείχνει;

— Η εἰκόνα δείχνει ἓνα μέρος ὅπως τὸ
βλέπομε ἐμπρός μας.

4) Καὶ τὸ σχέδιο τί δείχνει;

— Τὸ σχέδιο δείχνει ἓνα μέρος ὅπως τὸ
βλέπομε ἀπὸ πάνω.

5) Μπορῶ νὰ κάμω μιὰ εἰκόνα ὅσο μεγάλη
τὴ θέλω, ἢ ὅσο μικρή;

— Μάλιστα.

6) Μπορῶ νὰ κάμω ἓνα σχέδιο ὅσο μεγάλο
ἢ ὅσο μικρὸ θέλω;

— Μάλιστα.

7) Τί χρειάζεται ὅμως νὰ προσέξω;

— Νὰ κάμετε κάθε μεγάλο μέρος τοῦ σχε-
δίου μεγάλο καὶ κάθε μέρος μικρὸ, μικρό.

8) Πόσα τοῦθλα ἐβάλαμε γιὰ νὰ κάμωμε τὴ μεγάλη πλευρὰ τῆς αἰδούσης τοῦ σχολείου;

— Δεκαέξ.

9) Καὶ πόσα ἐβάλαμε γιὰ νὰ κάμωμε τὴ μικρή;

— Οκτώ.

10) "Αν θελήσωμε νᾶχωμε μεγαλύτερο σχέδιο καὶ γι' αὐτὸ βάλομε γιὰ τὴν μεγάλη πλευρὰ εἴκοσι τοῦθλα, πόσα θὰ βάλωμε γιὰ τὴ μικρή;

— Δέκα.

11) Γιατί;

— Γιατί πρέπει οἱ μικρότερες πλευρὲς νᾶναι μισὲς ἀπὸ τὶς μεγάλες.

12) Πολὺ σωστά. Σ' ἔνα σχέδιο ὅλα πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα. "Αν ἀλλάξωμε ἔνα μέρος ἀπὸ τὸ σχέδιο, πρέπει νὰ τὰ ἀλλάξωμε ὅλα.

13) "Ενα μέρος μπορεῖ ν' ἀντιπροσωπεύῃ πενήντα ἑκατοστά, εἴκοσι μέτρα, ἔνα χιλιόμετρο. Πρέπει ὅμως καὶ τὸ μέρος τῆς μικρότερης πλευρᾶς νὰ κάνῃ τὸ ἴδιο γιὰ νὰ γίνῃ τὸ σχέδιο σωστό.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Τί εἶναι εἰκόνα; Τί εἶναι σχέδιο;
3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Τὸ σχέδιο δείχνει ἔνα μέρος δωματίου τὸ βλέπομε ἀωδὸ σάνω.

Πέρασεν ἡ μέρα

(Τραγουδάκι).

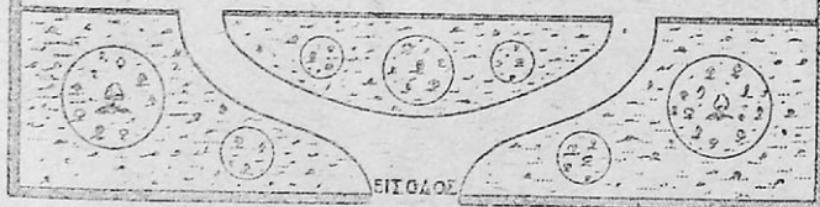
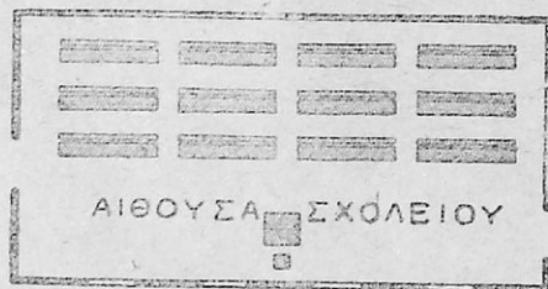
Πέρασεν ἡ μέρα
ἔδυσεν ὁ ἥλιος
καὶ οὐδὲ σκοτεινὸς
λάμπουν οὐδαμὸς
τὰ γλυκὰ ἀστεράκια.
Μούσκεψεν ἡ χλόη
βγῆκε ἡ νυχτερίδα
στὴ ζεστὴ φωληὰ
πῆγαν τὰ πουλιὰ
πλάγιασαν τὸ ἀρνάκια.
Στὴ σιγὴ τὸ δάσος
σιέκει βυθισμένο
μὰ ἐγὼ περιπατῶ
οὐδὲ σκοτάδι αὐτὸ
κι ἄφοβα διαβαίνω.
Τοῦ Θεοῦ τὴ χάρη
ἔχω συντροφιά μου
ποὺ γιομίζει θάρρος
ἡ μικρὴ καρδιά μου.

13. Τὸ σχέδιο τοῦ σχολείου καὶ τοῦ γυμναστηρέου

- 1) Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ δάσκαλος ἐσχεδίασε στὸν πίνακα τὸ σχολεῖο καὶ τὸ γυμναστήριο.
- 2) Εύρηκε διὰ τὸ γυμναστήριο εἶχε τριαντάδύο μέτρα μάκρος καὶ δεκάξη μέτρα πλάτος.
- 3) Ἐπράθηξε λοιπὸν εἰς τὸν πίνακα ἓνα μέτρο γιὰ τὸ μάκρος καὶ μισὸ γιὰ τὸ πλάτος.
- 4) Τώρα ποιὸ εἶναι τὸ μάκρος τῆς αἱθούσης τοῦ σχολείου; ἐρώτησε.
— Δεκάξη μέτρα.
- 5) Τὸ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου εἶναι τριαντάδύο μέτρα.
6) Πόσες φορὲς εἶναι μακρύτερο τὸ γυμναστήριο ἀπὸ τὴν αἱθούσα;
— Δυὸ φορές.
- 7) Πόσο ἔχει ἡ αἱθούσα;
— Τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου.
8) Τότε, ἂν ἓνα μέτρο παριστάνει τὸ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου, πόσα ἑκατοστὰ θὰ παριστάνουν τὴν αἱθούσα;
— Πενήντα ἑκατοστά, δηλ. μισὸ μέτρο.
- 9) Ἀκριβῶς. Τότε ἂν σημειώσω μισὸ μέτρο γιὰ τὸ μάκρος τῆς αἱθούσης στὸν πίνακα, πόσο πρέπει νὰ σημειώσω γιὰ τὸ πλάτος;
— Είκοσιπέντε ἑκατοστά.
- 10) Γιατί;
— Γιατί ἡ αἱθούσα ἔχει πλάτος τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ μάκρος ἀκριβῶς.

ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟΝ

Τὸ σχέδιο τοῦ σχολείου καὶ τοῦ γυμναστηρίου

11) Ὡραῖα.

12) Ἐπειτα ὁ δάσκαλος ἐσχεδίασε τὸ σχολεῖο στὴ μέση τοῦ γυμναστηρίου καὶ τὸ σχέδιο ἐτελείωσε.

13) Ὁ δάσκαλος στὸ σχέδιο τοῦ γυμναστη-

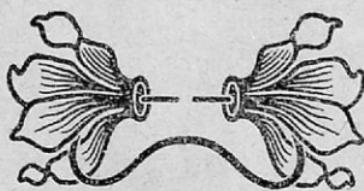
ρίου ἔκαμε κύκλους γιὰ τὰ περιβολάκια καὶ γραμμὲς γιὰ τὰ δρομάκια.

14) Ἀπὸ κεῖ εἶπε σὲ κάθη παιδὶ νὰ ἴχνογραφήσῃ τὸ σχέδιο στὴν πλάκα του μὲ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου δέκα ἑκατοστὰ καὶ μάκρος τῆς αἰδούσης τοῦ σχολείου πέντε ἑκατοστά.

15) Ἐπειτα τοὺς εἶπε νὰ σχεδιάσουν τὸ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου μὲ ἓνα μέτρο καὶ τῆς αἰθούσης μὲ μισὸ μέτρο. Καὶ κατόπιν νὰ τὸ ξανασχεδιάσουν μὲ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου δυὸ μέτρα καὶ τῆς αἰθούσης ἕνα μέτρο.

16) Αὐτὰ τὰ τρία σχέδια, εἶπε, εἶναι ὅλα τοῦ ἴδιου γυμναστηρίου καὶ τῆς ἴδιας αἰθούσης τοῦ σχολείου. Ἀλλὰ ἀν καὶ τὰ τρία διαφέρουν στὸ μέγεθος, δημος ἐνα-ἐνα χωριστὰ εἶναι σωστὸ γιατί τὸ μάκρος τοῦ γυμναστηρίου καὶ τῆς αἰθούσης ἀπὸ τὸ καθένα εἶναι ἀκριβῶς διπλάσιο ἀπὸ τὸ πλάτος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — Νὰ ἀντιγράψετε τὸ σχέδιο τῆς αἰθούσης τοῦ σχολείου καὶ τοῦ γυμναστηρίου.

14. Τὸ σπίτι τοῦ Τάκη

- 1) Θέλετε νὰ μάθετε γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Τάκη; Εύρισκεται στὸ καλύτερο μέρος τοῦ τόπου.
- 2) Εἶναι χτισμένο στὴ μέση ἐνὸς μεγάλου κήπου μὲ δραῖα ἄνθη. Στὴ οἵζα ἐνὸς λόφου.
- 3) Γύρω τριγύρω ἀπλώνονται καταπράσινα χωράφια. Ἀλλὰ τόσο πράσινα που ὁ κύριος

Ζῆλος, ὁ πατέρας τοῦ Τάκη, λέγει τὸ κτῆμά του — Πρασινάδα. —

4) Εἰς τὴν ἄκρην ἐνὸς χωραφιοῦ κοντὰ στὸ περιβόλι τρέχει ἔνα χαριτωμένο ποταμάκι. Τὸ νερὸν εἶναι τόσο καθαρὸν ποὺ μπορεῖ νὰ βλέπῃ κανεὶς τὰ χαλικάκια στὸ βάθος.

5) Τὰ ἀγόρια καὶ τὰ κορίτσια ποτὲ δὲν κουράζουνται νὰ περπατοῦν γυνό στὸ ποταμάκι αὐτὸν καὶ νὰ κόβουν τὰ ἄγρια λουλούδια ποὺ φυτεύνουν ἔκει.

6) Πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι εὑρίσκεται μιὰ μικρὴ λιμνούλα καὶ μέσα στὴν λιμνούλα μιὰ βάρκα. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Τάκης πηγαίνουν καὶ φαρεύουν ὅταν δὲν ἔχουν σχολεῖο.

7) Τὸ σπίτι εἶναι σχεδὸν ἔνα χιλιόμετρο μακριὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Ὁ δρόμος ποὺ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν ἔξοχὴν ἔχει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ φράγτες καὶ μεγάλα δένδρα.

8) Ἐκεῖ πλησίον εἶναι καὶ ἔνα δάσος γεμάτο καστανιές καὶ κουμαριές.

9) Τὰ παιδιὰ ὅλα τρελλαίνονται νὰ τρέχουν στὸ δάσος νὰ μαζεύουν κάστανα καὶ κούμαρα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε ὅ,τι ξέρετε γιὰ τὸ μέρος ποὺ ζῆτε. 2) Νὰ γράψετε τὰ ὄντατα τῶν δρόμων που εἶναι κοντὰ στὸ σπίτι σας, ή τὰ ὄντατα ποὺ ἔχουν οἱ διάφορες τοποθεσίες τοῦ χωριοῦ σας.

Οἱ ἄνεμοι

(Τραγουδάκι)

Τὸν ἀγεράκι πῶς φυσάει
τοῦ λουλουδιούμένου Μάη!
Ἄνεμίζει τὶς κορδέλες
πούχωντι στὰ μαλλιά οἱ κοπέλλες.
Τοὺς χορτένιους ἀετοὺς
πάει ψηλὰ στοὺς οὐρανούς.
Λύγουσι τιάτικο ἀγεράκι
ἄχ, νὰ φύσαγες λιγάκι!
Νὰ χορέψουν τὰ λουλούδια
μὲ τὰ τρελλαπειταλούδια.
καὶ τὰ στάχνα νὰ θρούσσουν
τὰ τζιτζίκια νὰ τσιρίσουν.
Τοῦ φυτινόπωρου ἀγεράκι

άχ, νάργυροσες λιγουλάκι.
Τρέμουντε τὰ μελισσάκια
καὶ μαδοῦν τὰ λουλουδάκια.
Κίτρινα γιομίζει φύλλα
ὅλη ἡ γῆ κι' ἀναποιχίλα.
Τοῦ χειμῶνα νὰ οἱ ἀνέμοι:
τυλιγμένη στὴν ἀνέμη
τοῦ παραμυθιοῦ ἡ κλωστή.
Πέφτει ἀδιάκοπα τὸ χιόνι
ἔφυγε τὸ χελιδόνι
ἡ γωνιὰ ἄναψε ἡ σύνοιτή.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε ὅλα τὰ ὄνόματα ποὺ ἔχει τὸ τραγ υδάκι. 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Οἱ ἀνεμοὶ αέρονυν τοὺς χαρτένιους ἀετοὺς
σοῦ κάνονυν τὰ αιθιά.

15 . Τὸ σχέδιο τοῦ χωροῦ

1) 'Ο ξάδελφός μας ὁ Βάσος ἔρχεται νὰ περάσῃ κοντά μας μιὰ βδομάδα, εἶπε ἔνα πρωΐ ὁ Πέτρος.

2) Τί ώραῖα ποὺ θὰ περάσωμε! "Εστειλε γράμμα καὶ μ' ἐρωτᾶ νὰ τοῦ περιγράφω τὸ μέρος μας.

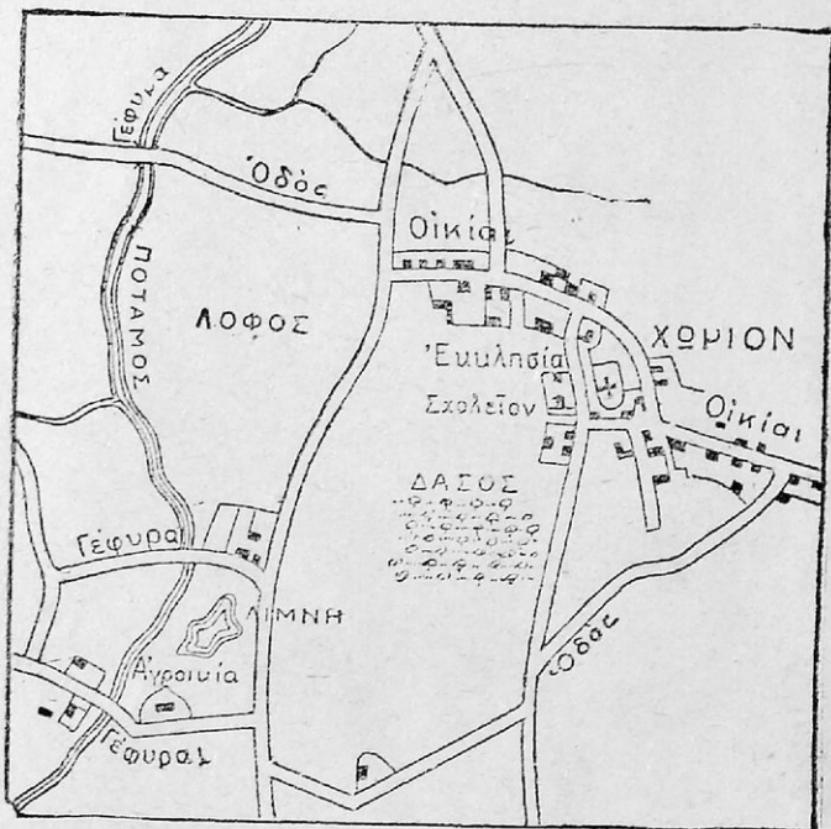
3) 'Ο Τάκης δὲν εἶχε δῆ ποτὲ τὸν ξάδελφό του τὸ Βάσο καὶ χάρηκε πολὺ ὅταν ἔμαθε πῶς θὰ ἔλθῃ.

4) "Οταν ὁ Πέτρος ἐκάθησε νὰ γράψῃ τοῦ Βάσου, ὁ Τάκης πῆγε κοντά του καὶ τοῦ ἔλεγε:

— Γράψε του γιὰ τὸ ποτάμι, γιὰ τὴ λίμνη, γιὰ τὸ δάσος, γιὰ τὸ βουνάκι. 'Ο Τάκης ἐφοβεῖτο μήπως ὁ Πέτρος λησμονήσῃ τίποτε.

5) Μὴ σοῦ περιγά ἡ ίδέα πῶς θὰ χάσω τὴν ἥ-

μέρα μου μ' αὐτὸ τὸ γράμμα; "Οχι, παιδί μου...
Γιὰ δὲς ἐδῶ! εἶπε ὁ Πέτρος.

Τὸ σχέδιο τοῦ χωρίου

6) Τί εἶναι αὐτό; οώτησε ὁ Τάκης ποὺ δὲν
ῆξερε τί ἦταν αὐτὲς οἱ γραμμὲς καὶ τὰ σημεῖα
μέσα σ' ἔνα χαρτὶ ποὺ τοῦ ἔδειχνε.

7) Αὐτὸ εἶναι τὸ σχέδιο τοῦ χωριοῦ μας. Ἡ
γραμμὴ αὐτὴ ποὺ εἶναι σὰ φίδι εἶναι τὸ ποτάμι.
Αὐτὸ ἐδῶ εἶναι ἡ λίμνη. Τοῦτο δῶ εἶναι τὸ βου-
νάκι καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ δάσος ποὺ μαζεύομε τὰ
κάστανα.

8) Νὰ τὸ σχολεῖο μας, νὰ καὶ ἡ ἐκκλησία.
Οἱ γραμμὲς αὐτὲς εἶναι οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ μας.

9) Καὶ τὰ μαῦρα αὐτὰ κουκιδάκια τί εἶναι;
— Εἶναι τὰ σπίτια.

10) Τί μικρὸ ποὺ ἔκαμες τὸ σχολεῖο καὶ τὸ γυμναστήριο!

11) Καὶ βέβαια, εἶπε ὁ Πέτρος, ὅλα ἐδῶ εἶναι καμωμένα μικρό.

12) Γιατί ἔκοψες τὸ ποτάμι σὲ τρία μέρη;
φώτησε ὁ Τάκης.

— Δὲν τὸ 'κοψα. Αὐτὰ εἶναι τὰ γεφύρια.

13) "Αν ἔβλεπες τὸ ποτάμι ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο
θὰ ἔβλεπες μόνο τὰ γεφύρια. Τὸ νερὸ ποὺ τρέχει ἀπὸ κάτω δὲ θὰ τῶβλεπες.

14) Τὸ σχέδιο ἐστάλη στὸ Βάσο καὶ τόσο πολὺ εύχαριστήθηκε ποὺ ἀμέσως ἐστειλε κι' αὐτὸς τὸ σχέδιο τῆς Ἀθήνας ποὺ κατοικοῦσε.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε ὅλα τὰ ὄνόματα, ποὺ ἔχει ὁ χάρτης αὐτὸς τοῦ χωριοῦ. 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

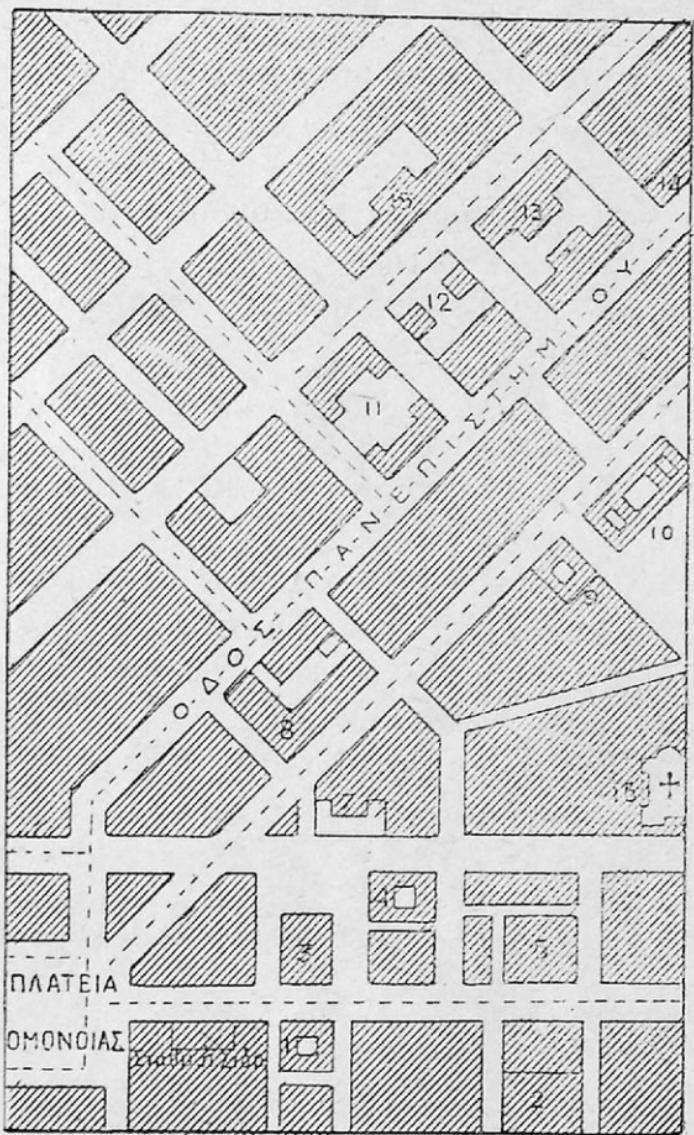
Ἐδῶ εἶναι ἀρροικία.

18. Τὸ σχέδιο τῆς Ἀθήνας

1) 'Ο Τάκης καὶ ὁ Πέτρος ἐκύτταζαν πολλὴ ὕδωρ τὸ σχέδιο τῆς Ἀθήνας ποὺ τοὺς εἶχε στεύλει ὁ Βάσος.

2) Αὐτοὶ εἶναι οἱ δρόμοι, εἶπε ὁ Πέτρος, καὶ ἔδειξε τὶς διπλὲς γραμμές.

3) Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος ποὺ κατοικεῖ ὁ Βάσος. 'Εδῶ εἶναι τὸ σχολεῖο. Πόσο διαφέρει ἀπὸ

Τὸ σχέδιο τῆς Ἀθήνας.

- 1) Δημαρχεῖον. — 2) Σχολεῖον ἀγοριῶν (Βαρβάκειον). —
- 3) Δ. Θέατρον. — 4) Ταχυδρομεῖον. — 5) Ἄγορά. — 6) Ἐκκλησία (Χρυσοσπηλιώπισσα). — 7) Ἐθνικὴ Τράπεζα. — 8) Σχολεῖον Κοριτσιῶν (Ἀρσάκειον). — 9) Ὑπουργεῖον Εσωτερικῶν. — 10) Ὑπουργεῖον Εθνονομικῶν. — 11) Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. — 12) Πανεπιστήμιον. — 13) Ἀκαδημία. — 14) Οφθαλμιατρεῖον. — 15) Δ. Νοσοκομεῖον.

τὸ σχολεῖο μας! Γύρω ἀπὸ τὸ σχολεῖο αὐτὸ τῆς Ἀθήνας εἶναι σπίτια. Ἐνῷ γύρω ἀπὸ τὸ δικό μας εἶναι ὑψηλὰ δένδρα καὶ πράσινα χωράφια.

4) Τί χρειάζεται τώρα αὐτὸ τὸ σχέδιο; ἐρώτησε ὁ Τάκης. Μήπως μοιάζει διόλον μὲ πολιτεία;

5) Θὰ σοῦ δείξω ἀμέσως τί χρειάζεται, εἶπε ὁ Πέτρος. "Ἄς ιδοῦμε πῶς μπορῶ νὰ πάω στὴν Ἀθήνα νὰ βρῶ τὸ Βάσο, γιὰ πρώτη φορά, μ' αὐτὸ τὸ σχέδιο.

6) Τὸ τραίνο θὰ μὲ βγάλῃ στὸ σταθμὸ 'Ομονοίας. Ὁ Βάσος κάθεται στὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου. Λοιπὸν ἀνοίγω τὸ σχέδιο καὶ βλέπω πὼς δὲν ἔχω παρὰ νὰ περάσω τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας καὶ νὰ τραβήξω ἀριστερά. Είμαι στὸ δρόμο ποὺ κάθεται ὁ Βάσος. Τώρα δὲν ἔχω παρὰ νὰ κυττάζω τοὺς ἀριθμοὺς ὅσο νὰ βρῶ τὸν ἀριθμὸ τοῦ σπιτιοῦ του.

7) Μὲ αὐτὸ τὸ σχέδιο λοιπὸν κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐπισκέπτεται τὰς πόλεις χωρὶς νὰ χρειάζεται κανένα νὰ τὸν ὅδηγῇ.

8) Ξέρεις, Τάκη, τί διαφέρει μία πόλις ἀπὸ ἕνα χωριό; ἐρώτησε ὁ Πέτρος.

9) Ξέρω ὅτι μία πόλις ἔχει περισσότερους δρόμους καὶ σπίτια καὶ καταστήματα ἀπὸ ἕνα χωριό.

10) Αὐτὴ εἶναι ἡ διαφορά; εἶπε ὁ Πέτρος. Πές το πιὸ ἀπλά. Πόλις εἶναι, πολλὰ σπίτια κτισμένα μαζί, καὶ χωριό εἶναι, λίγα σπίτια κτισμένα μαζί.

Παροιμίες

1. Τὰ παλὰ παιδιὰ ξυπνοῦν
τὰ κοκόρια, δια τὸ λαλοῦν.
2. Άνδρα μαζὶ δουλειές ἀν κάρης
ἀδικα τὸν κόπο χάνεις.
3. "Ολοι δι γυωσικοὶ καὶ οἱ ἄξιοι
ἔχουν στὶς δουλειές τους τάξην.
4. Ἡ προσκοπὴ στὸν ξύπνο
κάνει γλυκὸ τὸν ὑπνο.
5. "Ο, τι σήμερα μπορεῖς
γι' αὐτοι μὴν τὸ ἀμελῆς.
6. "Ο, τι θάβλαφτεν ἐσένα
μὴν τὸ κάρης σὲ κανένα.
7. 'Ο Θεός καὶ δι γείτονας σου
πάντα τὰναι στὴν καρδιά σου.

20. Ο κάρτης

1) Μιὰ ήμέρα ὁ δάσκαλος ἐφώναξε τὴν τάξη τοῦ Τάκη μπροστὰ στὸν πίνακα καὶ εἶπε:

— Προχθὲς καθὼς θυμᾶστε ἐκάμαμε τὸ σχέδιο ποὺ ἔχει τὸ γυμναστήριο καὶ ή αἴθουσα τοῦ σχολείου... Λοιπὸν ποιὸ παιδὶ ἀπὸ σᾶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δικό μας σχέδιο ἔχει δῆ κανένα δμοιο ἀλλοῦ πουθενά;

2) Έγώ, εἶπε ὁ Τάκης. 'Ο ἀδελφός μου ὁ Πέτρος ἔκαμε τὸ σχέδιο τοῦ χωριοῦ.

3) 'Ωραῖα. Μποροῦμε ἐπίσης νὰ κάμωμε τὸ σχέδιο κάθε ἀλλού χωριοῦ καὶ κάθε ἀλλῆς πόλεως. Μποροῦμε νὰ κάμωμε τὸ σχέδιο καὶ δῆς τῆς χώρας μας...

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4) Καὶ τώρα μιὰ στιγμή. Πῶς λέγεται ἡ χώρα μας;

— Ἐλλάς! ἐφώναξαν ὅλα τὰ παιδιά.

5) Μάλιστα. Ἡ χώρα μας λέγεται Ἐλλάς. Λοιπὸν ᾧς κάμωμε τὸ σχέδιο τῆς Ἐλλάδος στὸν πίνακα.

6) Ὁ δάσκαλος τότε ἔκαμε ἓνα τετράγωνο. Τὸ τετράγωνο αὐτὸ τὸ μοίρασε μὲ μικρότερα τετράγωνα καὶ εἰς αὐτὰ ἴχνογράφησε τὸ σχέδιο τῆς Ἐλλάδος.

7) Παρακαλῶ, κύριε δάσκαλε, εἴπε τότε ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά, αὐτὸ ποὺ κάνετε δὲν εἶναι σχέδιο, εἶναι χάρτης.

— Πῶς τὸ κατάλαβες, Γιαννάκη;

— Τιατί μοιάζει μὲ τὸ χάρτη τῆς Ἐλλάδος ποὺ κρέμαται στὸν τοῖχο, εἴπε ὁ Γιαννάκης.

8) Καὶ ὁ χάρτης ποὺ κρέμαται στὸν τοῖχο εἶναι σχέδιο.

9) Ὅταν τὸ σχέδιο δείχνει μιὰ χώρα ἢ ἓνα κομάτι τῆς χώρας λέγεται χάρτης.

10) Ὁ καλύτερος τρόπος νὰ κάμωμε ἓνα χάρτη εἶναι νὰ μεταχειρισθοῦμε χαρτὶ μὲ τετράγωνα. Κάθε τετράγωνο ἀντιπροσωπεύει ώρισμένο ἀριθμὸν χιλιομέτρων.

11) Κάθε ἓνα τετράγωνο εἰς τὸ ὅποιον διαιρεῖται ὁ χάρτης τῆς Ἐλλάδος ἀντιστοιχεῖ μὲ ἑκατὸ χιλιόμετρα μάκρος καὶ ἑκατὸ πλάτος. Ὁλος ὁ χάρτης ἔχει δεκαέξι τετράγωνα. Μὲ πόσα χιλιόμετρα ἀντιστοιχεῖ ὀλόκληρος ὁ χάρτης;

— Μὲ μάκρος ἀπὸ τετρακόσια χιλιόμετρα

καὶ πλάτος, πάλι, ἀπὸ τετρακόσια χιλιόμετρα,
εἶπε ὁ Τάκης.

12) Τώρα θὰ σχεδιάσω ἔνα ἄλλο χάρτη τῆς
Ἐλλάδος μὲν μικρότερα τετράγωνα. Καὶ αὐτὸς
θὰ εἰναι μοιρασμένος σὲ δεκαεξή τετράγωνα.

13) Τὰ μικρότερα ὅμως τετράγωνα περι-
λαμβάνουν κι' αὐτὰ ἐκατὸ χιλιόμετρα ὅπως
καὶ εἰς τὸν ἄλλον χάρτην ὥστε καὶ οἱ δυὸ χάρτες
εἰναι ἀπὸ τετρακόσια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.
Τί μαθαίνομε ἀπὸ αὐτό;

— "Οτι ὁ ἴδιος χάρτης μπορεῖ νὰ ἰχνογρα-
φηθῇ εἰς τετράγωνα κάθε εἴδους.

14) Ωραῖα, εἶπε ὁ δάσκαλος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Τί εἰναι χάρτης; 2) Νὰ ἀντιγράψετε
τὸν χάρτην τῆς Ἐλλάδος. 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

"Ἡ χώρα μας δνομάζεται Ἐλ. ἄς.

21. Η Γῆ

1) Ὁ δάσκαλος τώρα ἐτοποθέτησε ἐπάνω
στὸ τραπέζι μιὰ ὑδρόγειο σφαῖρα.

2) Αὐτὸ ποὺ βλέπετε, εἶπε στὰ παιδιά, εἶναι
ὁ χάρτης ὅλης τῆς γῆς. Ὁ χάρτης τῆς γῆς
φαίνεται καλύτερα σὲ σχῆμα σφαίρας γιατὶ ἡ
γῆ εἶναι στρογγυλή. "Ολα τὰ μέρη τῆς γῆς εὑ-
ρίσκονται ἐπάνω στὴ σφαῖρα αὐτή.

3) Κυττάξετε τώρα πὼς γυρίζει σὰ σβούρα
ὅταν τὴν γυρίσω δυνατὰ μὲ τὸ χέρι. Ἡ σφαῖρα
εἶναι ἔτσι γινομένη γιὰ νὰ τὴ βλέπωμε ἀπ' ὅλες
τὶς μεριές.

4) Ὁ χάρτης ὅμως τῆς γῆς δὲν εἶναι πάν-

τοτε σχεδιασμένος σὲ σχῆμα σφαίρας. Συγνό-
τερα εἶναι σχεδιασμένος στὸ χαρτί.

Τύπος σφαῖρας.

5) Νά, π. χ., ἔνας χάρτης τῆς γῆς σχεδια-
σμένος σὲ χαρτί, εἶπε ὁ δάσκαλος καὶ ἔτελιξε
ἔνα ἀπὸ τοὺς χαρτας τοῦ τοίχου.

6) Γιὰ νὰ δεῖξωμε καὶ τὶς δυὸ μεριες τῆς
γῆς συγχρόνως δὲν ἔχομε παρὰ νὰ βάλωμε
δίπλα δυὸ στρογγυλοὺς χάρτες.

7) Ὁ δάσκαλος ἔπειτα ἔκαμε τὴ σφαῖρα νὰ
γυρίσῃ γιὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι καθένας ἀπὸ τοὺς

στρογγυλούς χάρτες ήταν τὸ σχέδιο τῆς μισῆς γῆς. Τοῦ ἐνὸς ήμισφαιρίου δπως λέγουν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Τί εἶναι ὑδρόγειος σφαῖρα; 2) Γιατί ἡ σφαῖρα περιστρέφεται; 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Γιὰ νὰ δείξωμε καὶ τις συὸ μεριὲς τῆς γῆς δὲν ἔχομε αραὰ νὰ βάλωμε δίωγα συὸ στρογγυλοὺς χάρτες.

ΩΩ. Ηώς νὰ διαβάζωμε τὸ χάρτη

1. Γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ μεταχειρισθοῦμε τὸ χάρτη, πρέπει πρῶτα νὰ μάθωμε νὰ τὸν διαβάζωμε, εἶπε ὁ δάσκαλος. Νά, π. χ. ὁ χάρτης τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς δείχνει τὸ σχῆμα τῆς χώρας.

2) "Αλλα μέρη τοῦ χάρτου δείχνουν ξηρὰ καὶ ἄλλα νερό. Τὸ νερὸ συχνὰ ζωγραφίζεται μὲ διαφορετικὸ χρῶμα ἀπὸ τὴν ξηρά. Στοὺς χάρτες τοῦ τοίχου τὸ νερὸ χρωματίζεται γαλάζιο. Κάθε τόπος εἶναι γραμμένος στὸ χάρτη μὲ τ' ὄνομά του.

3. Τί εἶναι τοῦτο; ἐρώτησε ὁ δάσκαλος.

— Ξηρά.

— Ὁ χάρτης αὐτῆς τί δείχνει;

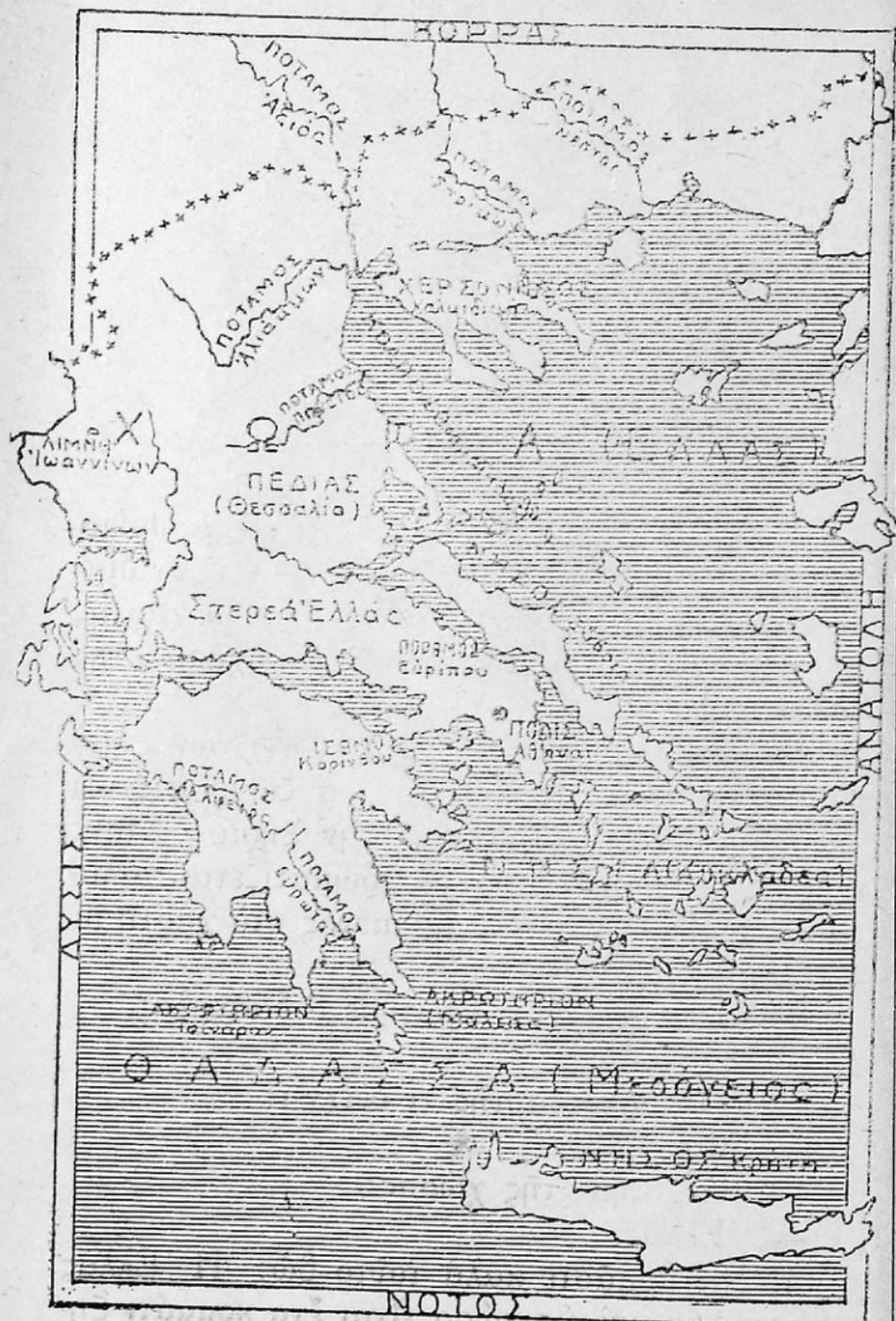
— Μιὰ χώρα.

— Τὸ ὄνομα τῆς χώρας;

— Ἑλλάς.

4. Νὰ θυμαστε καλὰ τοῦτο δῶ: Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα καὶ ὡς χώρα εἶναι ἕνα κομμάτι ξηρᾶς εἶπε ὁ δάσκαλος.

5. Καὶ τοῦτο τί εἶναι;

Ο χάρτης της Ελλάδος.

— Νερό.

— Πῶς ἄλλοιῶς τὸ λέγομε τὸ νερὸν αὐτό;

— Θάλασσα.

6. Τὴν Ἑλλάδα βρέχουν δυὸς θάλασσες ποὺ τὸ ὄνομά τους εἶναι: Ἰόνιον Πέλαγος καὶ Αἰγαῖον Πέλαγος. Ὁπως κάθηται ἀγόρι καὶ κάθηται κορίτσι ἔχει τὸ ὄνομά του ἔτσι καὶ κάθηται κομμάτι ξηρᾶς ὅπως καὶ κάθηται κομμάτι θάλασσας ἔχουν τὰ δικά τους ὄνόματα.

7. Αὐτὸν χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὄνομαζεται ἀκτὴ ἢ παραλία καὶ εἶναι οἱ ἀκανόνιστες αὐτὲς γραμμὲς ποὺ βλέπετε.

8. Οἱ ἕδιες ἀκανόνιστες γραμμὲς ὅταν περνοῦν μέσα ἀπὸ τὴν ξηρὰν λέγονται ποταμοί.

9. Τώρα κυττάξετε τὶς λεπτὲς αὐτὲς γραμμὲς ποὺ εἶναι μαζὶ πολλὲς-πολλές. Αὐτὸν δείχνει πῶς ἡ ξηρὰ σ' αὐτὸν τὸ μέρος ὑψώνεται καὶ σχηματίζει βουνά.

10. Τέλος ἔχομε τὶς κουκιδίτσες πότε στρογγυλὲς καὶ πότε τετράγωνες ποὺ δείχνουν τὰ χωριά, τὰς πόλεις καὶ τὰς μεγαλοπόλεις.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Ἀντιγράψετε τὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδος. 2) Νὰ γράψετε τὰ ὄνόματα ποὺ ξέρετε, ἀπὸ βουνά, ποταμούς, θάλασσες, πόλεις. 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

*Τιὰ νὰ μωροέσωμε νὰ χρησιμοωσούσωμε
ἔνα χάρτη αρέσει αράτα νὰ μάδωμε νὰ τὸν
διαβάζομε.*

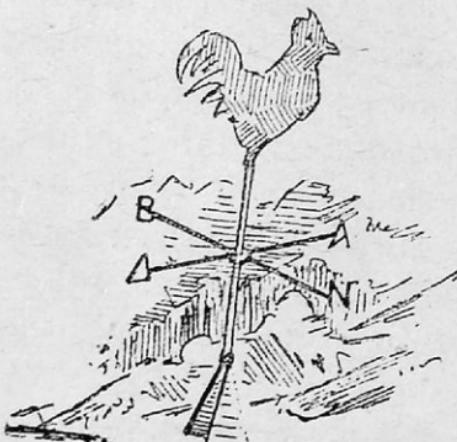
23. Ο ἀνεμοδείκτης

1. Τί ἄνεμος φυσᾶ; ἐρώτησε ὁ κ. Ζῆλος
ὅνα πρωΐ. Ὁ Πέτρος ἐκύπταξε ἔξω ἀπὸ τὸ πε-
ράθυρο καὶ ἔπειτα εἶπε:

— Νοτιά.

2. Πῶς θάμθελα νὰ μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ λέω τι
ἀέρας φυσᾶ! εἶπε ὁ Τάκης.

3. Οὔτε ἐγὼ δὲ μπορῶ, εἶπε ὁ Πέτρος.

Ο ἀνεμοδείκτης.

Αλλὰ ἂν θέλησε ἔλα στὸν κῆπο νὰ σοῦ δείξω
πῶς νὰ διακρίνῃς τί ἀέρας φυσᾶ.

4. Πῆγαν λοιπὸν στὸν κῆπο καὶ ὁ Πέτρος
ἔδειξε στὸν Τάκη τὸν ἀνεμοδείκτη ποὺ ἦτο στὴν
κορυφὴ τῆς στέγης.

5. Τί ἔχει αὐτὸν νὰ κάνῃ μὲ τὸν ἄνεμο; ἐρώ-
τησε ὁ Τάκης.

— Τύποτα, εἶπε ὁ Πέτρος, δείχνει μόνο ἀπὸ
ποὺ φυσᾶ ὁ ἄνεμος.

6. Βλέπεις δυὸ σιδερένιες βέργες ποὺ εἶναι
σταυρωταὶ στὰ πόδια τοῦ πετεινοῦ;

— Ναί.

— Τί γράμματα ἔχουν στὶς ἄκρες;

— Β. Ν. Α. Δ.

7. Ξέρεις τί σημασία ἔχουν αὐτὰ τὰ γράμ-
ματα;

— "Οχι.

— Σοῦ τὸ λέγω ἐγώ. Τὸ Β. σημαίνει βορ-
ρᾶς. Τὸ Ν. σημαίνει νότος. Τὸ Α. σημαίνει
ἀνατολὴ καὶ τὸ Δ. σημαίνει δύση. Αὐτὰ λέ-
γονται τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ δρίζοντος.

8. "Ωστε ὅταν ὁ πατέρας σὲ ρώτησε γιὰ τὸν
ἄνεμο ἐκύτταξες τὸν ἀνεμοδείκτη;

— Ναί.

9. Καὶ πῶς μπόρεσες νὰ καταλάβης τί ἄ-
νεμος φυσοῦσε;

— 'Ο πετεινὸς ἐκεῖνος γυρίζει καθὼς φυσᾶ
ὁ ἄνεμος. Λοιπὸν εἰς ὅποιο γράμμα σταματήσῃ
ὁ πετεινός, αὐτὸς ὁ ἄνεμος φυσᾶ. Κατάλαβες;

10. Κατάλαβα, εἶπε ὁ Τάκης. "Οταν ὁ ἄνε-
μος φυσᾶ ἀπὸ τὸ βορρᾶ ὁ πετεινὸς γυρίζει στὸ
Β. "Οταν ὁ ἄνεμος φυσᾶ ἀπὸ τὸ νότο, ὁ πετει-
νὸς γυρίζει στὸ Ν.

— Λαμπρά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Πῶς ὁ ἀνεμοδείκτης δείχνει ἀπὸ
ποὺ φυσᾶ ὁ ἄνεμος; 2) Γράψε καλλιγραφικά:

Ἄνατολή, Δύσις, Βορᾶς καὶ Νότος εἶναι
τὰ τέσσαρα κύοια σημεῖα τοῦ δρίζοντος.

24. Η Μεγάλη Αριτος και ο Πολεμός του Αστήρα

1. Καλά, εἶπε ὁ Τάκης. Τὴν ἡμέρα μποροῦμε νὰ βροῦμε τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ δρῦζοντος μὲ τὸν ἀνεμοδείκτη, ἀλλὰ τὴν νύκτα πᾶς θὰ οὐμωμε;

2. Τὴν νύκτα, εἶπε ὁ Πέτρος, κυττάζομε τὰ ἄστρα στὸν οὐρανὸν καὶ τὸ βρίσκομε ἀμέσως. Περίμενε νὰ βραδειάσῃ καὶ γὼ θὰ σου δείξω τὰ ἄστρα ποὺ δείχνουν ποῦ εἶναι ὁ βιρρᾶς.

3. Η ἡμέρα θὰ ἐφαίνετο ἀτέλειωτη στὸν Τάκη, ὅν τὸ ἀπόγευμα δὲν ἥρχετο ὁ ξάδελφός τους ὁ Βάσος, ποὺ τὸν περίμεναν ἀπὸ ἡμέρες.

4. Μόλις ἔφθασε, τὰ παιδιὰ τὸν πῆραν νὰ τοῦ δείξουν τὸ μέρος. Αὐτὸς ὅμως τὰ ἡξενορε τόσο καλὰ ὅσο καὶ αὐτοί.

5. Γιὰ σταθῆτε, τοὺς εἶπε. Μοῦ δείξατε τὸ ποτάμι καὶ τὴ λίμνη. Τὸ χωριὸν εὑρίσκεται ἐκεῖ πέρα, ὁ λόφος παρέκει, ἀλλὰ τὸ δάσος ποὺ εἶναι;

6. Μὰ δὲ μᾶς λέγεις, Βάσο, ἔχεις ἔλθει ἀλλη φορὰ ἐδῶ; ἐρώτησε ὁ Τάκης. "Οχι. Τότε πῶς ξεύρεις πῶς ὑπάρχει καὶ δάσος;

7. Μοῦ τῷδειξε τὸ σχέδιο τοῦ Πέτρου. "Οταν ἔχομε τὸ σχέδιο ἐνὸς τόπου εἶναι σὰν νὰ ἔχωμε πάει ἐκεῖ.

8. 'Ο Πέτρος εἶπε στὸ Βάσο, γιὰ τὰ σχέδια ποὺ εἶχαν οὐμεῖ. Πρῶτα τοῦ εἶπε γιὰ τὸ σχέδιο τοῦ κουκλόσπιστου, ἔπειτα γιὰ τὸ σχέδιο τῆς

αἰδούσης τοῦ σχολείου μὲ τὸ γυμναστήριο καὶ τελευταῖο ἀπ' ὅλα τὸ σχέδιο τοῦ χωριοῦ.

9. Τώρα, ἔξηκολούθησε ὁ Πέτρος, ὁ Τάκης θέλει νὰ μάθῃ τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ δρίζοντος. Τοῦ ἔδειξα τὸν ἀνεμοδείκτη καὶ ἀπόψε τὴνύκτα θὰ τοῦ δείξω νὰ τὰ βρίσκῃ καὶ μὲ τ' ἄστρα.

10. Μόλις νύκτωσε τὰ παιδιὰ βγῆκαν στὸν κῆπο καὶ εἶδαν τ' ἄστρα. Ἡ νύκτα ἦτο ωραία. Πόσο ωραῖα ἔλαμπαν τ' ἄστρα.

11. Γιὰ μερικὲς στιγμὲς τὰ παιδιὰ ἔμειναν ἀφωνα. Ἐπειτα ὁ Πέτρος καὶ ὁ Βάσος ποὺ κύτταζαν στὸν οὐρανὸ σὰν νάψαχναν, εἶπαν καὶ οἱ δυὸ μαζί:

— Νὰ ἡ Μεγάλη "Αρκτος.

Ο Πέτρος ἔδειξε τότε στὸν Τάκη ἑπτὰ ἄστρα ποὺ ὀνομάζονται Μεγάλη "Αρκτος.

12. Ο Τάκης ἐκύτταζε πολὺ ωραὶ τὸν οὐρανό, πρὶν μπορέσῃ νὰ βρῇ κι' αὐτὸς τὰ ἑπτὰ ἄστρα ποὺ τοῦ ἔδειχνε ὁ Πέτρος. Ἐπὶ τέλους τὰ βρῆκε, καὶ τὰ μέτρησε.

— Μὰ γιατί, εἶπε, τὰ λένε Μεγάλη "Αρκτο;

13. Γιατί, ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος, οἱ ἄνθρωποι στὴν ἀρχὴ ἐνόμιζαν πὼς τὰ ἑπτὰ ἄστρα αὐτὰ μοιάζουν μὲ ἀρκοῦδα ποὺ ἔχει μακρυὰ οὐρά.

14. Τώρα Τάκη, εἶπε πάλι ὁ Πέτρος, κύτταζε τὰ δυὸ μπροστινὰ ἄστρα τῆς Μεγάλης "Αρκτου.

— Βλέπω, εἶπε ὁ Τάκης.

15. Λοιπὸν ἀν ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτὰ ἄστρα τρα-

βῆξωμε μιὰ ἵσια γραμμὴ θὰ φτάσωμε ἐνα φωτεινὸ ἄστρο. Τὸ βλέπεις;

— Ναί. Τί εἶναι αὐτό;

‘Η μεγάλη “Αρκτος καὶ ὁ Πολικὸς Ἄστρος.

16. Αὐτὸς εἶναι ὁ ΠΟΛΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ.

17. “Ολα τ’ ἄλλα ἄστρα ἀλλάζουν θέση, ὁ Πολικὸς εὐφρίσκεται πάντα στὸ βορρᾶ. Μὲ τὸν Πολικὸ ἀστέρα λοιπὸν μποροῦμε νὰ προσδιορίσωμε τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — Ήῶς μποροῦμε νὰ ξέρωμε ἐνα μέρος χωρὶς νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦμε ποτέ. 2) Πῶς μποροῦμε νὰ βρίσκωμε τὸ βορρᾶ τὴ νύκτα. 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

‘Ο Πέτρος ἔδειξε εἰς τὸν Τάκη τὰ ἔωτα ἀστέρα τῆς μεγάλης ἀρκτον καὶ τὸν ωρικὸν ἀστέρα.

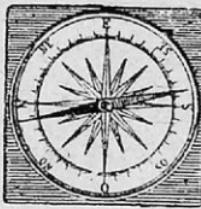
Ωδή. Η Ναυτική πνεύματα

1. "Οταν τὰ τρία παιδιά μπήκαν μέσα, ὁ Βάσος ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα μικρὸ κουτάκι καὶ τὸ ἔδωσε στὸν Τάκη.

2. 'Ο Τάκης τὸ πῆρε καὶ ἀρχισε νὰ τὸ γυρίζῃ στὰ χέρια του.

— Δουλεύει, εἶπε καθὼς τὸ κύτταξε... Μοιάζει σὰ ρολόϊ. 'Ο δείκτης πηγαίνει ἀπὸ δῶκι' ἀπὸ κεῖ. Ρολόϊ εἶναι;

3. "Οχι δὲν εἶναι ρολόϊ, εἶπε ὁ Πέτρος. Δὲ

Η Ναυτική πνεύματα.

δείχνει τὴν ὥρα. Δείχνει τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

4. 'Απόψε εἶδες τὸν Πολικὸ 'Αστέρα ποὺ δείχνει τὸ βιορρᾶ. Ξέρεις πῶς μπορεῖς ἐπίσης νὰ βρίσκης τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος μὲ τὸν ἀνεμοδείκτη. Συμβαίνει δημοσίευτος φορὲς νὰ μὴ ἔχωμε ἀνεμοδείκτη καὶ τὴν νύκτα νὰ εἶναι συννεφιά. Τότε τί πρέπει νὰ γίνῃ. Θὰ σου τὸ πῶ τώρα ἀμέσως.

5. Κύτταξε πάλι αὐτὸ τὸ κουτάκι. 'Ο δείκτης ποὺ κινεῖται λέγεται βελόνη. 'Η βελόνη αὐτὴ δείχνει πάντα τὸ βιορρᾶ.

6. "Οπως θέλετε γυρίστε την. Αύτή ή βελόνη ἔχει τὴν παράξενη ἴδιότητα νὰ εἶναι πάντοτε γυρισμένη στὸ βιορρᾶ.

7. Η βελόνη αὐτή εἶναι σὰν ὅλες τὶς βελόνες; ἐρώτησε ὁ Τάκης.

— "Οχι, αὐτή ή βελόνη λέγεται μαγνήτης, καὶ ἔγινε μὲ τρόπο ποὺ ἐσύ δὲ μπορεῖς νὰ καταλάβῃς.

8. "Α, ξέρω τί εἶναι μαγνήτης, εἶπε ὁ Τάκης. Εἶναι ἔνα πρᾶγμα ποὺ μοιάζει μὲ πέταλο. Ο Μιχαλάκης ὁ συμμαθητής μου ἔχει ἔνα. Μὲ τὸ μαγνήτη αὐτὸ σηκώνει ἐπάνω βελόνες, πέννες καὶ σουγιάδες ἀκόμη.

9. Λοιπόν, εἶπε ὁ Πέτρος, πρέπει νὰ ξέρης ὅτι ὁ μαγνήτης ἐὰν τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερο θὰ γυρίζῃ πάντοτε ἡ μιά του ἄκρη πρὸς τὸ βιορρᾶ. Η πυξίδα δὲν εἶναι παρὰ μικρὸς μαγνήτης, στὴ μύτη μιᾶς καρφίτσας, πάντα γυρισμένος πρὸς τὸ μέρος τοῦ βιορρᾶ.

10. Τὸ κούτι αὐτὸ ποὺ βλέπεις λέγεται ναυτικὴ πυξίδα. Εἶναι ὁ ὄδηγὸς τῶν ναυτικῶν. Χωρὶς τὴν πυξίδα δὲ θὰ μποροῦσαν τὰ πλοῖα νὰ βρίσκουν τὸ δρόμο τους στὸν ὥκεανὸ καὶ νὰ γυρίζουν τὸν κόσμο μὲ τόση ἀσφάλεια σὰ νὰ ἔχουν στὴ θάλασσα δρόμους χαραγμένους ὅπως στὴν ξηρά.

11. Μὲ τὴν πυξίδα ὁ ναυτικὸς γυρίζει τὸν κόσμο. Σὲ θάλασσες ἄγνωστες ποὺ ποτέ του δὲν πῆγε ἡ πυξίδα τὸν ὄδηγει ἀσφαλέστατα νὰ πάῃ.

12. Ἀλλὰ ἥλθε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Προτοῦ
δύμως πᾶνε στὰ κρεββάτια τους δὲ Τάκης ἐκύτ-
ταξε ἀκόμα μιὰ φορὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο νὰ δῃ
τὴ Μεγάλη "Αρκτο ποὺ τοῦ ἔδειχνε τὸν Πολικὸ
Ἀστέρα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Τί εἶναι ναυτικὴ πυξίδα; 2) Γιατί
λέγεται ἔτσι; 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Ἄντὸν τὸ κουτάκι λέγεται ναυτικὴ πυξίδα.

Επούλις έκαμε τ' ἀστέρια

(Τραγουδάκι)

- Γιαγιὰ τὸ κάθε ἀστέρι
καὶ τὸ γλυκὸ φεγγάρι
οἵτον σύραντο ποιὸ χέρι
μὲ τόση ἔβαλε χάρη;
- Αὐτὸς ποὺ στὰ ποντάκια,
δίνει τὰ φτερονυγάκια,
καὶ σὲ τὰ ποδαράκια,
καὶ τὰ ξανθὰ μαλλάκια.
Ποῦ κάνει τὸ χροιάρι
τὸν ἥλιο, τὸ λουλούδι

τὸ δραῖο τὸ πεταλοῦδι
καὶ τὸ χρυσὸ σιτάρι...
— Γιαγιὰ ποιὸς εἶναι αὐτός;
— Εἰν' ὁ καλὸς Θεός!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Ποιὲς λέξεις τοῦ τραγουδιοῦ ὅ-
μοιοκαταληχτοῦ μὲ τὰ σιτάρι; 2) Νὰ γράψετε καλλι-
γραφικά:

Ο Θεὸς εἶναι ὁ ωστέρας μας καὶ ὁ αροστά-
της μας.

26. Οἱ δυὸι σφαῖρες

1. "Οταν ἡ τάξη τοῦ Τάκη ἔκανε τὸ μάθημα
γιὰ τὰ σχέδια καὶ τὸν χάρτης ὁ δάσκαλος τοὺς
εἶπε τότε:

— Μόλις μάθετε παιδιὰ τί εἶναι χάρτης θὰ
σᾶς μιλήσω γιὰ τὰ περίεργα πράγματα ποὺ ὑ-
πάρχουν στὶς μακρυνὲς χώρες.

2. Μιὰ ήμέρα λοιπὸν ὁ δάσκαλος ἐπῆρε μιὰ
σφαῖρα καὶ ἔδειξε στὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου του
κάποιο μέρος.

3. Αὐτό, εἶπε, εἶναι ἡ Ἑλλάς. Αὐτὰ ἐδῶ εἶ-
ναι τὰ ἑλληνικὰ νησιά. Τὸ μεγαλύτερο νησὶ
τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Κρήτη.

4. "Ἐξαφνα ὁ δάσκαλος εἶδε πῶς τὰ παιδιὰ
μιὰ κύτταξαν τὴ σφαῖρα καὶ μιὰ τοὺς χάρτες
ποὺ ἐκρέμοντο στὸν τοῖχο. "Ἐνας χάρτης ἦτο
μόνο τῆς Κρήτης, ἐνας ἄλλος ὅλης τῆς Ἑλλά-
δος καὶ ἐνας ἄλλος τῆς Εὐρώπης.

5. Κατάλαβε τότε πῶς τὰ παιδιὰ ἀποροῦ-
σαν γιατί δὲ μποροῦσαν νὰ καταλάβουν πῶς
ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ μιὰ Κρήτη μικρὴ-μικρὴ

στὴ σφαῖρα λίγο μεγαλύτερη στὸ χάρτη τῆς Εὐρώπης καὶ μιὰ Κρήτη μοναχὴ μεγάλη ὅσο καὶ ἡ Εὐρώπη. Στὴ σφαῖρα ἡ Κρήτη εἶχε μάκρος ἔνα ἑκατοστὸ τοῦ μέτρου. Στὸ χάρτη τῆς Εὐρώπης εἶχε τοία ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου καὶ

στὸ χάρτη ποὺ ἦτο μοναχή της εἶχε μάκρος ἔνα μέτρο! Πῶς γινόταν αὐτό;

6. 'Ο δάσκαλος τότε ἐπῆγε καὶ ἔφερε ἄλλη μιὰ ἀκόμα σφαῖρα μικρὴ σὰν μεγάλο τόπι, καὶ τὴν ἔβαλε κοντὰ στὴ μεγάλη.

7. "Ολη ἡ γῆ, εἴπε ό δάσκαλος, εἶναι σχεδια-

σμένη στὴν καθεμιὰ ἀπὸ τὶς σφαιρες αὐτές. Δὲν πειράζει καθόλου πῶς ἡ μιὰ εἶναι μικρὴ καὶ ἡ ἄλλη μεγάλη. Κι' οἵ δυὸ δείχνουν τὴν ἴδια γῆ.

8. Τὸ ὕδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν χάρτη τῆς Ἑλλάδος. Ἐδῶ, καὶ ὁ δάσκαλος ἔδειξε τὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδος, ἔχει μονάχη της ὅλο τὸ χάρτη. Στὸ χάρτη τῆς Εύρωπης εἶναι πιὸ μικρὴ στὴ μεγάλῃ σφαιρᾳ πιὸ μικρὴ καὶ στὴ μικρῃ σφαιρᾳ ἑνα τοσουλάκι σημάδι.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Πῶς ἔδειξε ὁ δάσκαλος πῶς ὁ χάρτης μᾶς χώρας μπορεῖ νὰ σγεδιασθῇ ὅσο θέλουμε μικρὸς ἢ μεγάλος; 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

"Οἶος ὁ κόσμος εἶναι σχεδιασμένος σὲ κάθε μιὰ ἀστὸν αὐτὲς τὶς σφαιρες.

• Ο πόθος

(Τραγουδάκι)

- Μητερούλα μου καλή
ἀν μ' ἀγάπαιες πολὺ^ν
μιὰ νεράϊδα θὰ γινόσουν
καὶ θὰ μοῦ φανερούσουν.
Γιὰ νὰ μοῦ χαρίσης, νὰ
κάιι ποὺ πανιοτεινὰ
τὴ χαρὰ νὰ μοῦ σκορπίζῃ
εἴτε λιάζει εἴτε χιονίζει.
- Ηές μου, γιέ μου, τ' εἶν' αὐτὸ^ν
τὸ περίσσα ποθητὸ
ποὺ νεράϊδας μόρο ἡ τόση^ν
δύραμη μπορεῖ νὰ δώσῃ;
- "Ηθελα ἔρα μικρὸ^ν
χωράκι δροσερὸ

μέσα ἀπὸ τὰ λοντούδακια
καὶ ἀπὸ τὸ ἄσπρα πειραδάκια,
ὅλη μέρα νὰ κυλᾶ
καὶ γλυκὰ νὰ μοῦ γελᾶ
νὰ τὸ ἔχω ὅλο δικό μου
κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό μου.
Νὰ πηγαίνω ὅπου μὲ πάει
ἀπὸ τὴ φοδοδάφνη πλάι
νὰ πηγαίνω ὅπου φωλιὲς
ὅπου ἀηδονολαλιές.

— Μητρούλα μου καλή
ἄν μ' ἀγάπαιες πολὺ
μιὰ νεφάϊδα θὰ γινόσουν
καὶ θὰ μοῦ φαρεγορόσουν.

27. Οἱ μακρυνὲς χῶρες

1. Στὸ ἄλλο μάθημα ὁ δάσκαλος ἐτοποθέτη
σε πάλι τὴ σφαιρὰ ἐμπρὸς στὰ παιδιὰ καὶ ἀρ-
χισε νὰ δείχνῃ τὴ Ἑλλάδα.

2. Ἐδῶ εἶναι ἡ Ἑλλάς, τοὺς εἶπε. Βλέπετε
πόσο μικρὴ εἶναι ἡ πατρίδα μας ἐμπρὸς σ' ὅλο
τὸν κόσμο.

3. "Ομως, πρῶτα-πρῶτα πρέπει νὰ μάθωμε
ὅσα μποροῦμε περισσότερα γιὰ τὴν Ἑλλάδα
τὴν πατρίδα μας." Επειτα πρέπει νὰ μά-
θωμε καὶ γιὰ τὰ ξένα μέρη, γιὰ τοὺς ἀνθρώ-
πους ποὺ ζοῦν ἐκεῖ καὶ γιὰ γύλια δυὸ ἄλλα ποὺ
συμβαίνουν.

4. Ξέρετε τώρα γιατί ἔχομε αὐτὴ τὴ περιέρ-
γεια;

"Ἐπειδὴ στοὺς ξένους τόπους ὅλα εἶναι
διαφορετικὰ ἀπὸ μᾶς, εἶπε ἔνα παιδί.

5. Πῶς τὸ ξέρετε αὐτό;

Τὰ παιδιά κυττάχθηκαν σὰν νὰ μὴν ἤξευρον
τί ν' ἀπαντήσουν.

6. Σκεφθῆτε μιὰ στιγμή, εἶπε ὁ δάσκαλος,
καὶ ἔπειτα πῆτέ που κάτι ποὺ εἶδατε ἀπὸ ἔνα
ξένο μέρος.

7. Τὰ παιδιά γιὰ μιὰ στιγμὴ σιώπησαν.
Αλλὰ μὲ μᾶς ὅλα σχεδὸν σήκωσαν τὸ χέρι.

8. Νὰ ἀπαντήσετε μὲ τὴ σειρά, εἶπε ὁ δά-
σκαλος. Λέγε σὺ Γεωργάκη τί εἶδες;

9. "Ἐνα ἀράπη, εἶπε ὁ Γεωργάκης.

— Ποῦ τὸν εἶδες;

— Στὸ δρόμο, μιὰ μέρα.

— Έσὺ Κωστάκη τί εἶδες;

10. Εἶδα ἔναν δργανοπαίκτη.

Τὰ παιδιά ἔσκασαν στὰ γέλοια. Οὔτε ὁ δά-
σκαλος δὲ μπόρεσε νὰ κρατηθῇ. Ὁ Κωστάκης
δῆμος δὲ γέλασε διόλου. Δὲν ἔβλεπε τίποτα τὸ
ἀστεῖον.

11. Όργανοπαιάκτες ἔχομε καὶ μεῖς πολλούς,
εἶπε ὁ δάσκαλος.

— Δὲν τέλειωσα, κύριε δάσκαλε, ὅτι εἶχα
νὰ πῶ, εἶπε ὁ Κωστάκης.

— Ἐγεις δίκιο, εἶπε ὁ δάσκαλος, ἐμεῖς φα-
νήκαμε πολὺ βιαστικού. Λοιπὸν τελείωσε.

— Εἶδα ἔνα ὄργανοπαιάκτη ποὺ εἶχε ἐπάνω
στὸ ὄργανό του μιὰ μαϊμουδίτσα, εἶπε ὁ Κω-
στάκης.

12. Ἔπειτα ὁ δάσκαλος εἶπε καὶ στ' ἄλλα
παιδιὰ νὰ ποῦν τί εἶδαν.

“Ἐνα εἶχε δῆ λεοντάρι, ἄλλο ἐλέφαντα, ἄλλο
παπαγάλο.

13. Καὶ τώρα, δὲν ὑπάρχουν εἴδη ποὺ μετα-
χειρίζομεθα συχνὰ καὶ ποὺ δὲν τὰ βγάζει ὁ τό-
πος μας;

— Μάλιστα.

— Ποιὰ εἶναι;

— Τὸ τσάϊ, ἡ ζάχαρη, ὁ καφές.

14. Φθάνει, εἶπε ὁ δάσκαλος, ἀπὸ αὐτὰ ποὺ
μοῦ λέγετε, φαίνεται πὼς εἰς ἄλλες χῶρες, ὑ-
πάρχουν ἄνθρωποι καὶ ζῶα καὶ φυτὰ ποὺ δὲ
μοιάζουν μ' αὐτὰ ποὺ βλέπομε στὸν τόπο μας.
Στὸ ἄλλο μάθημα θὰ μιλήσωμε γιὰ τὸν ἀράπη
ποὺ εἶδε ὁ Γιωργάκης.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ πῆτε μερικὰ ὄνόματα ἀπὸ πράγ-
ματα ποὺ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ ξένες χῶρες. 2) Νὰ γράψετε
καλλιγραφικά:

Ἐις ἄλλες χῶρες ὑισάρχουν ἀνθρωποι καὶ
ζῶα καὶ φυτὰ ωσδε μὲν οἱάζουν μὲν αὐτὰ ωσδε
βλέπομε στὸν τόπο μας.

28. Ο αράπης

1. Τὰ παιδιὰ περίμεναν ἀνυπόμονα τὸ ἄλλο μάθημα. "Όλα εἶχόν ἀκούσει ὅτι σὲ μερικὰ μέρη οἱ ἄνθρωποι ἦσαν μαῦροι. Καὶ αὐτὸς ἦταν ἀλήθεια ἀφοῦ καὶ ὁ Γιωργάκης εἶχε δῆ ἔνα τέτοιον μαῦρο ἄνθρωπο!

2. Νά, τώρα θὰ κάμουν μάθημα γιὰ τοὺς περίεργους αὐτοὺς ἀνθρώπους, καὶ θὰ ἀκούσουν εἰς ποῖα μέρη τῆς γῆς εύρισκονται.

3. Ἡ σφαῖρα ἐτοποθετήθη πάλι ἐπάνω στὸ τραπέζι καὶ ὁ δάσκαλος εἶπε στὰ παιδιὰ ὅτι ἡ κορυφὴ τῆς σφαῖρας εἶναι ὁ βιορρᾶς, τὸ κάτω μέρος ὁ νότος, τὸ δεξιὸν ἡ ἀνατολὴ καὶ τὸ ἀριστερὸν ἡ δύση.

4. Ο Τάκης νὰ δείξῃ τὴν Ἑλλάδα, εἶπε ὁ δάσκαλος.

Ο Τάκης τὸ ἔκαμε.

5. Τώρα σῦρε τὸ δάκτυλό σου πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὸν νότον. Θὰ συναντήσῃς μεγάλη χώρα σὲ σχῆμα σχεδὸν ἀγλαδιοῦ.

6. Μάλιστα, εἶπε ὁ Τάκης. Αὐτὴ ἡ χώρα λέγεται Αφρική.

— Πῶς λέγεται; ἐρώτησε ὅλα τὰ παιδιὰ ὁ δάσκαλος.

— Αφρική, εἶπαν ὅλα.

7. Κυττάξετε πόλι τὴν σφαῖρα, εἶπε ὁ δάσκαλος. Ἡ κορυφὴ τῆς σφαῖρας δηλ. ὁ βιορρᾶς καὶ τὸ κάτω μέρος της δηλ. ὁ νότος εἶναι τὰ ψυχρότερα μέρη τῆς γῆς. Ἡ μέση τῆς σφαῖρας γύρωγύρω εἶναι τὸ θερμότερο μέρος της.

8. Σὲ ποιὸ μέρος εὐρίσκεται ἡ Ἀφρική;

— Εἰς τὸ θερμότερο.

— Πόσο εἶναι θερμὴ ἡ Ἀφρικὴδὲ μποροῦμε νὰ ποῦμε, εἶναι ὅμως τόσο ζεστὴ σὲ μερικὰ μέρη ποὺ ἀσπροὶ ἀνθρώποι σὰν ἡμᾶς πολὺ δύσκολα μποροῦν νὰ ζῆσουν.

Ἀράπης.

9. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πατρίδα τῶν Αἰθιόπων, τῶν ἀράπηδων, ὅπως τοὺς λέγομε. Ἐκεῖ πέρα ζοῦν χιλιάδες χιλιάδων ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς σὲ ἀγρία κατάσταση. Σὰν τὰ θηρία στὰ δάση.

10. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα ποὺ βλέπετε εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἀράπη.

Τί βλέπομε σ' αὐτήν; ἐρώτησε ὁ δάσκαλος τὰ παιδιά.

— Τὸ δέρμα εἶναι μαῦρον, εἶπε ἔνα παιδί.

— Τὰ χείλια εἶναι χονδρά, εἶπε ἔνα ἄλλο.

— Ἡ μύτη εἶναι πλατειὰ καὶ ζουλισμένη,
εἶπε τρίτο.

— Τὰ μαλλιὰ εἶναι κοντὰ καὶ κατσαρά, εἶπε
τέταρτο.

11. Μάλιστα. Αὐτὰ εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ χα-
ρακτηριστικὰ ποὺ κάμνουν τὸν ἀράπη νὰ δια-
φέρῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων φυλῶν,
εἶπε ὁ δάσκαλος.

12. "Ἐχω κι' ἄλλα νὰ σᾶς πῶ γιὰ τοὺς ἀρά-
πηδες καὶ γιὰ τὴν χώρα ποὺ ζοῦν ἄλλὰ θὰ τὰ ἀ-
φήσω γιὰ τὸ ἄλλο μάθημα, εἶπε ὁ δάσκαλος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Εἰς ποιὸ μέρος τοῦ κόσμου εύρισκε-
ται ἡ Ἀφρική; 2) Εἰς ποιὸ μέρος τοῦ κόσμου ζοῦν χιλιά-
δες αράπηδες; 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

"Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ χώρα ωσδεῦ οἱ ἀ-
ράπηδες.

•Ο μῆλος, τὸ ρυάκι καὶ ἡ μέλισσα

(Τραγουδάκι)

"Ἀκούν ὁ μῆλος πῶς γυρίζει
πῶς ἡ οόδα τον σβορίζει
κλίπ-κλάπ-κλίπ-κλάπ τραγουδᾶ
μιὰ στιγμὴ δὲ σταματᾶ
κι' ὅλο ἀλέθει τὸ σιτάρι
καλαμπόκι καὶ κριθάρι.

"Ἀκούσει τὸ ποταμάκι
στὸ γοργό τον ταξιδάκι
Φλί, φλί, φλί, πῶς τραγουδάει
ἄκοντες καὶ τὸ πουλί
πί, πί, πί, πῶς κελαδάει
στὴ μικρὴ φωληὴ σὰν πάει.
Δέξ τα καὶ τὰ μελισσάκια
ποὺ πειοῦν στὰ λουλουδάκια
πῶς χορεύοντε μὲ κέφτι

σιὸν ἀχὸν ποὺ τοὺς χιυπᾶ
μιὰ νεράϊδα μὲ τὸ ντέφι
νιούμ, πά, νιούμ, πά, νιούμ, πά, πά.
Σὰν τὸ μῆλο σὰν τὸ ωνάκι
σὰν πουλὶ σὰν μελισσάκι
τὴ δουλίτσα μουν θὰ κάνω
δίχως μιὰ στιγμὴ νὰ χάνω
κ' ενθυμα θὰ τραγονδῶ
ιοά, λά, οά, λά, οί, λά, οό!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Ποιὲς λέξεις ὄμοιοι απαλληκτοῦν μὲ
τὴν λέξη μελισσάκι.

29. Στὴ χώρα τῶν Αἰθιόπων

1. Νά, ή εἰκόνα ἀπὸ ἔνα χωριὸ τῆς Ἀφρικῆς εἴπε μιὰ φορὰ δέ δάσκαλος καὶ ἅπλωσε τὸ χαρτὶ ποὺ τὸ παρίστανε στὸ τραπέζι.

2. Τὰ σπίτια ὅπως βλέπετε δὲ μοιάζουν μὲ τὰ δικά μας. "Αν ήθέλομε νὰ κάμωμε τὸ σχέδιο

τῶν σπίτιῶν αὐτῶν θὰ ἥτο πολὺ εὔκολο γιατί δὲ χρειάζεται παρὰ ἔνας κύκλος. Τὰ σπίτια τῶν μαύρων εἶναι ἀπλῶς στρογγυλές καλύθες.

3. Σπίτια σὰν αὐτὰ θὰ ἥσαν ἐντελῶς ἄχρηστα στὸν τόπο μᾶς ὅπου τὸ χειμῶνα πρέπει νὰ φυλαγόμαστε ἀπὸ τὸ βροχηγά καὶ τὶς βροχές.

4. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὅμως τὰ σπίτια αὐτὰ χρειάζονται. Σκοπός τους εἶναι νὰ προφυλάττουν τὸν ἀγροτικὸν πόλεμον ἀπὸ τὴν ζέστη καὶ τὰ ἄγρια θηρία. Αὐτὸν τὸ καταφέρουν περίφημα.

5. Οἱ ἀράπηδες δὲ φοροῦν πολλὰ φορέματα. Μερικοὶ ἀπ' αὐτῶν δὲν ἔχουν παρὰ μιὰ φαρδιὰ ζώνη στὴ μέση. Τρελλαίνονται γιὰ τὰ κτυπητὰ χρώματα καὶ στολίζονται μὲ διπλούς παρδαλὸ καὶ φανταχτερό. Π. χ. πολλοὶ ἔχουν εἰς τὸ λαιμό τους κρεμασμένα πολλὰ χάντρινα κομπόλογια. Εἶναι τὸ πλέον ἀγαπητό τους στολίδι!

6. Οἱ μαύροι δὲ ξοῦν εἰς πόλεις καὶ χωριά, οὕτε δουλεύουν γιὰ νὰ κερδίζουν τὸ ψωμί τους δύος ἐμεῖς. Προτιμοῦν τὸν καιρό τους νὰ τὸν περνοῦν εἰς τὸ κυνήγι καὶ στὸ ψάρεμα.

7. Οἱ περιττηταὶ ποὺ ἐπεσκέφθησαν τὸν μαύρους στὴ χώρα τους μᾶς λέγουν πῶς ὁ μαύρος δὲν ἀγαπᾷ τὴν δουλειὰ καὶ δι προτιμᾷ νὰ κάθεται ξαπλωμένος εἰς τὸν ἥλιο.

8. Αὐτὸν βέβαια εἶναι ἀλήθεια. Ἐλλὰ εἶναι καὶ τόσο κοπιαστικὸ νὰ ἐργάζεται κανεὶς μὲ τέτοιαν ζέστην ποὺ ἔχουν αὐτοὶ οἱ κακόμοιδοι!

9. Οἱ ἀράπηδες ὅλα τὰ βάρη τὰ σηκώνουν εἰς τὸ κεφάλι. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα δείχνει μερικοὺς

μαύρους ποὺ κουβαλοῦν τὰ πράγματα ἐνὸς μεγάλου Ἀγγλου ἔξερευνητοῦ τῆς Ἀφρικῆς, ὁ οποῖος ὀνομάζεται Λίθιγκστων.

10. Καμιὰ ἄλλη μέρα θὰ σᾶς διηγηθῶ περισσότερα γιὰ τὸν ἔξοχο αὐτὸν ἄνθρωπο. Φθάνει μόνο νὰ ξέρετε ὅτι ὅλη του τὴν ζωὴν σχεδὸν τὴν πέρασε στὴν Ἀφρικὴ στὴ μελέτη τῆς ζωῆς τῆς ἀγρίας αὐτῆς φυλῆς.

11. Γιὰ τὴ συνήθεια τῶν ἀράπηδων νὰ κουβαλοῦν τὰ βάρη στὸ κεφάλι τους ὑπάρχει τὸ ἔξης ἀστεῖο ἀνέκδοτο.

12. Κάποτε ἔνας Εὐρωπαῖος ποὺ εὑρέθη ἀ-

νάμεσα τους ἐνώπιον πῶς μποροῦσε νὰ τοὺς
μάθῃ καλύτερο τῷ ύπο νὰ κουβαλοῦν τὰ βάρη.
'Ο Εὐρωπαῖος αὐτὸς ἔκτιζε ἓνα σπίτι. 'Αλλὰ ἡ
δουλειὰ ἀργοποροῦσε ἐπειδὴ οἱ μαῆδοι κουβα-
λοῦσαν μὲ τὸ κεφάλι τὶς πέτρες.

13. Διέταξε λοιπὸν καὶ τοῦ ἔφτιασαν μερικὰ
χειραμάξια καὶ τὰ ἔδωκε στοὺς μαῆδους ἐργά-
τας του.

— Μ' αὐτά, τοὺς εἶπε, καὶ γρηγορότερα θὰ
γίνεται ἡ ἐργασία καὶ περισσότερες πέτρες θὰ
κουβαλᾶτε κάθε δρόμο καὶ λιγώτερο κόπο θὰ κά-
νετε. Καὶ τοὺς ἔδειξε πῶς νὰ βάζουν μέσα τὶς
πέτρες καὶ πῶς ὑστερά νὰ τὰ κυλοῦν.

14. Οἱ μαῆδοι ἔκαμαν ὅπως τοὺς εἶπε ὁ Εὐ-
ρωπαῖος. Ἐβαλαν εἰς τὰ καροτσάκια ἀπὸ μιὰ
μεγάλη πέτρα καὶ ἔπειτα ἐπῆραν τὸ καροτσάκι
εἰς τὸ κεφάλι τους!

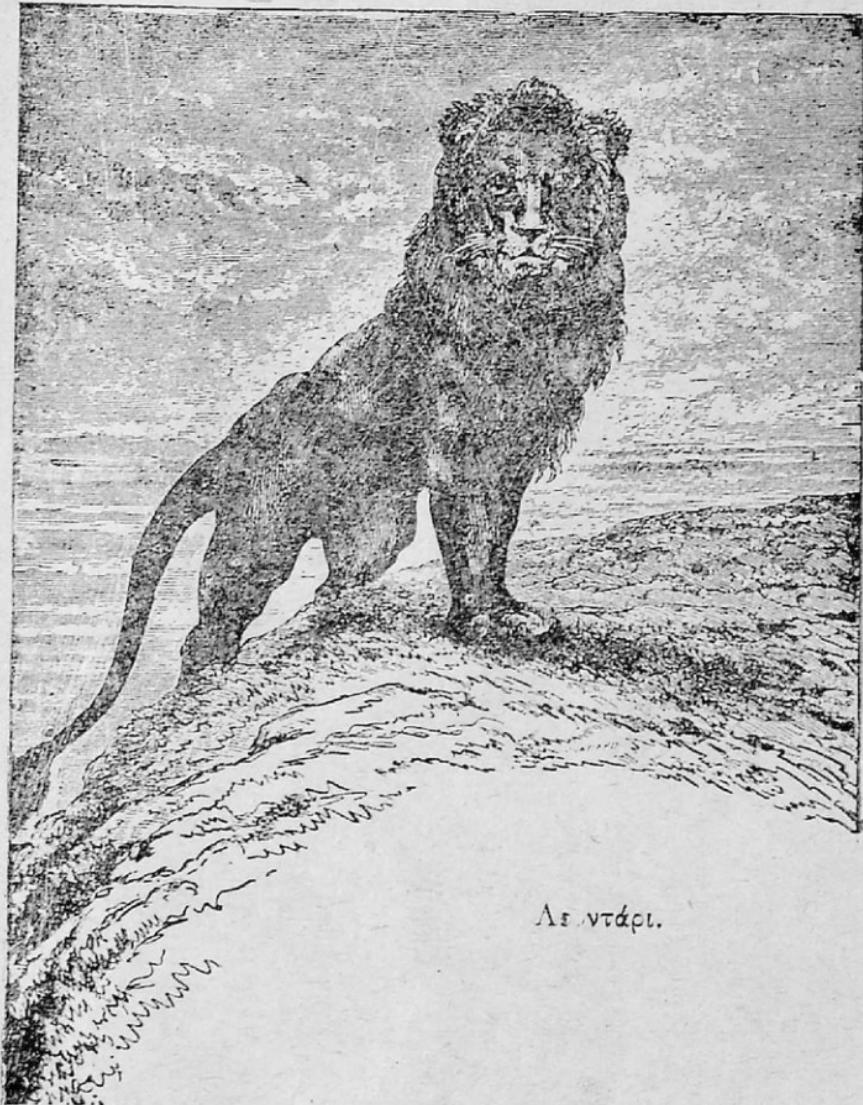
ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Πῶς ζοῦν οἱ μαῆδοι. 2) Πῶς μετα-
φέρουν οἱ ἀράπηδες τὰ φορτία των. 3) Νὰ γράψετε καλλι-
γραφικά:

Οἱ ἀρασάδες δὲν φοροῦν ωολλὰ φορέματα,
ἀγαποῦν ωοյὸν τὰ βωνρὰ χρώματα.

30. Τὸ λεοντάριον

1. 'Η 'Αφρικὴ δὲν εἶναι μόνο ἡ πατρίδα τῶν
Αἰθιόπων. Εἶναι ἐπίσης ἡ χώρα τῶν λεοντα-
ριῶν καὶ τῶν ἐλεφάντων, εἶπε ὁ δάσκαλος κα-
θὼς ἔδειχνε στοὺς μαθητὰς τὴν εἰκόνα τοῦ λεον-
ταριοῦ.

2. Τί μπορεῖτε νὰ μοῦ πήτε γιὰ τὸ λεοντάριον;
ἐρώτησε.

Λεοντάρι.

— "Οτι εἶναι ὁ βασιληᾶς τῶν τετραπόδων,
εἶπε ὁ Τάκης.

3. Γιατί;

— Γιατί ἔχει μεγαλοπρέπεια καὶ μοιάζει γι'
αὐτὸ μὲ βασιληᾶ.

4. Πολλὲς φορὲς μιλήσαμε γιὰ τὸ λεοντάρι,
τί ἄλλο ἔρετε γι' αὐτό;

— Εἶναι πολὺ δυνατό.

— Ἐχει ἄγριω βλέμμα.

— Ἐχει μακρὰ χαίτη καὶ οὐρά.

— Βλέπει στο σκοτάδι.

5. Πολὺ καλά. Τώρα νὰ μοῦ πῆτε τί διαφέρει ὁ λέων ἀπὸ τὴν λέαινα.

6. Ὁ λέων ἔχει μακρὰ χαίτη, ἐνῷ ἡ λέαινα δὲν ἔχει διόλου. Ὁ λέων εἶναι πιὸ δυνατὸς ἀπὸ τὴν λέαινα.

7. Καλά. Τώρα κυττάξετε πάλι τὴν εἰκόνα. Μπορεῖτε νὰ δῆτε τὸ ποδάρι του. Μὲ τί μοιάζει;

8. Κάτω ἀπὸ κάθε δάκτυλο ἔχει ἔνα μικρὸ μαξιλαράκι, εἶπε ἔνας μαθητής.

— Τὰ νύχια εἶναι μυτερὰ καὶ ἀνοιγοκλειοῦν, εἶπε ἔνας ἄλλος.

9. Τάκη, εἶπε ὁ δάσκαλος, πήγαινε νὰ βοῆς τὴ γάτα μας καὶ νὰ μοῦ τὴ φέρῃς;

10. Ὁ Τάκης ἔτρεξε ἀμέσως, ἐνῷ τὰ ἄλλα παιδιὰ χαμογελοῦσαν εὐχαριστημένα. Ὁ Τάκης ἔπειτα ἀπὸ λίγα λεπτὰ ἐγύρισε μὲ τὴ γάτα στὴν ἀγκαλιά του.

11. Ἡ Ψιψίνα καθόταν ἥσυχη καὶ ὁ δάσκαλος ἔδειχνε τὰ νύχια της στοὺς μαθητάς. Τοὺς εἶπε ἀκόμα γιὰ τὸ κεφάλι της, τὰ μάτια της, τὰ μουστάκια της, τὸ σῶμα της, τὴν τραχειά της γλῶσσα καὶ τὰ σουθλερὰ δόντια της.

12. Τὰ λεοντάρια εἶναι πελώριοι γάτοι, εἶπε. Τὰ πόδια, τὰ δόντια καὶ ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος τῶν δύο αὐτῶν ζώων εἶναι ὅμοια. Καὶ τὰ

δυὸ τρέφονται μὲ κρέας. Καὶ τὰ δυὸ βλέπουν εἰς τὸ σκοτάδι καὶ βγαίνουν τὴ νύχτα γιὰ νὰ βροῦν τὴν τροφή τους.

13. Ἡ γάτα τί τρώγει;
— Ποντίκια.
— Καὶ τὰ λεοντάρια τί τρώγουν;
— Ἐλάφια, πρόβατα, βόδια, ἄλλογα καὶ κάποτε ἀνθρώπους.

14. "Οταν ἡ γάτα καὶ τὸ λεοντάρι θέλουν νὰ ἀρπάξουν ἀνοίγουν τὰ τρομερά τους νύχια. "Αλλη φορὰ μπορεῖ νὰ σᾶς πῶ ἀνέκδοτα γιὰ τὸ περήφανο αὐτὸ ζῶο. Στὸ ἄλλο μάθημα θὰ ποῦμε γιὰ τὸν ἐλέφαντα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Νὰ γράψετε δ.πι ξέρετε γιὰ τὴ νάτη. 2) Εἰς τί μοιάζει ἡ γάτα μὲ τὸ λεοντάρι. 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφία:

Ἡ Ἀβρικὴ εἶναι ἡ χώρα τοῦ Αεονταριοῦ
καὶ τοῦ ἔχεβαντα.

III κούνια

(Τραγουδάκι)

Κάιω ἀπὸ τὴν παληὰ βελανιδιὰ
μὰ κούνια τοῦ χωριοῦ ὅλα τὰ παιδιὰ
ἔχουνε στήσει.

Χαρούμενα ἐλαφρὰ σὰν τὰ πουλιὰ
βιβλία καὶ μελέτες καὶ σχολειὰ
ἔχουν ἀφῆσει.

Μιὰ πηγαίνει στὰ οὐράνια, τὰ ψηλὰ
καὶ μιὰ δὲς κατεβαίνει χαμηλὰ
ἡ μικρὴ Λέλα.

Ἡ Αὔρα τῆς χαδεύει τὰ μαλλιὰ
καὶ φτερούγαί ει ἡ τριανταφυλλιὰ
κορδέλλα.

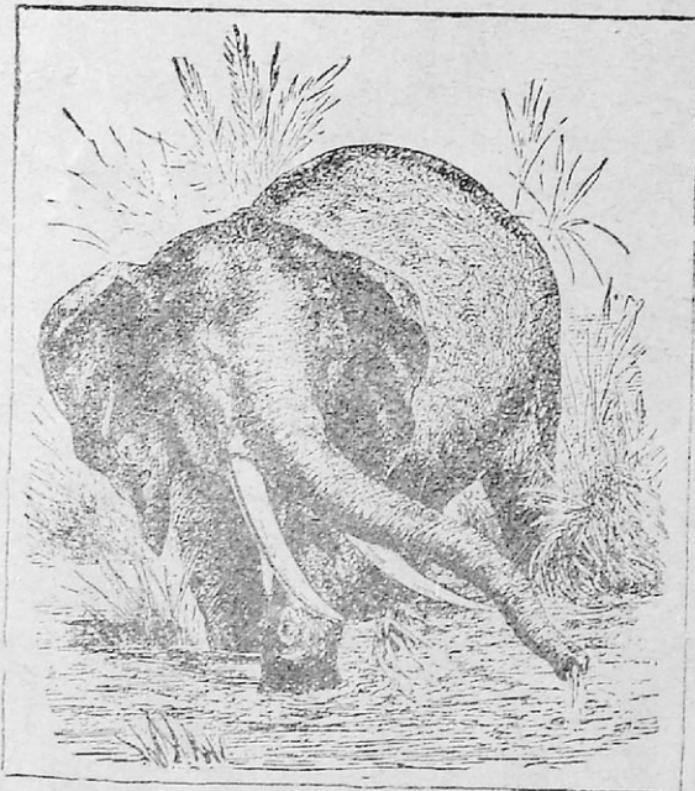
— Μιὰ φόρα! δῶστε ἀκόμα μιὰ καλὴ
πώς ήθελα ἄχ, τὰ ἐγγίσω τὴν κορφὴν
καὶ πάλι;
Ποιὰ ἄλλη χαρὰ ἀπὸ τούτη πιὸ τραγή;
"Ἄχ πιὸ ψηλά! μὲς τὸ σύρανον τὴν γαλανήν
τὰ πάγων ἀγκάλη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Ποιές λέξεις δύοιον καταληκτοῦν μέν:
βελανιδιά, πουλιά, ψηλά, μαλλιά, τρανή. 2) Νὰ γράψετε
καλλιγραφικά:

Χαρούμενα ἐπαρρά σὰν τὰ ασουρά.

ΞΙ. Θέλεφας

1. Νὰ κι' ὁ ἐλέφας! εἶπε ὁ δάσκαλος καὶ ἔ-
δειξε στὰ παιδιά τὴν εἰκόνα τοῦ ζώου.
2. Τώρα νὰ μου πῆτε ὅτι ξέρει καθένας σας
γιὰ τὸν ἐλέφαντα.
3. Είναι ύψηλὸς ως δυόμισυ μέτρα καὶ παρα-
πάνω, εἶπε ἔνα παιδί.
4. Τὸ μέτρο πόσα ἑκατοστὰ ἔχει;
— Ἐκατὸν ἑκατοστά.
— Ὁ ἐλέφας πόσα ἑκατοστὰ ὑψος ἔχει;
— Διακόσια πενήντα.
— Ἄλλος κανεὶς ξέρει τίποτα γιὰ τὸν ἐλέ-
φαντα;
- Τὰ δόντια του είναι πολὺ μεγάλα.
— Ἡ προβοσκίδα του είναι μακριά.
— Τ' αὐτιά του είναι μεγάλα.
— Τὸ σῶμά του είναι σὰ βαρέλι.
— Τὰ μάτια του είναι μικρά-μικρά.
— Τὰ ξῶα που ἔχουν τέσσερα πόδια πῶς τὰ
λέγομε;

— Τετράποδα.

5. Πολὺ ώραιο. Ὁ ἐλέφας ὅμως ἀν καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλα τὰ τετράποδα δὲν εἶναι ὅμως καὶ τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ ζῶα ὅλα.

6. Πῆτε μου τίδα ποιὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα;

— Ἡ φάλαινα!

7. Καλά. Τώρα ᾧς ξαναγυρίσωμε στὸν ἐλέφαντα. Ὁ ἐλέφας τί μπορεῖ νὰ κάμῃ μὲ τὴν προβοσκίδα του;

— Μπορεῖ νὰ σηκώσῃ ἀπὸ κάτω μεγάλα βάρη. Εἶνε ἔνα παιδί που εἶχε δῆ ἐλέφαντα σὲ κάποιο ταξίδι.

8. Μπορεῖ μ' αὐτὴν νὰ ἔξεριζώνη δένδρα! εἴπε
ἔνα ἄλλο.

— Μπορεῖ ἐπίσης νὰ φθάνῃ τὶς κορφὲς τῶν
δένδρων καὶ νὰ κύβῃ τὰ φύλλα τους.

9. Μπορεῖ ἀκόμα καὶ καρφίτσα νὰ πάρῃ ἀπὸ
χάμιν, ἀκόμα καὶ νὰ ἔξεκλειδώσῃ μιὰ πόρτα.

— Μπορεῖ νὰ γεμίσῃ νερὸν τὴν προβοσκίδα
του καὶ ἔπειτα νὰ τὸ φυσήσῃ εἴτε στὸ στόμα του,
εἴτε ἄλλον.

10. Τὰ δόντια τευ μὲ τί μοιάζουν;

— Μὲ μεγάλα κέρατα.

— Τί διαφέρουν ἀπὸ τὰ κέρατα τῶν ἄλλων
ζώων;

— Τὰ κέρατα τοῦ ἐλέφαντος εἶναι φυτῷω-
μένα ἀπὸ τὸ ἔνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ στό-
ματος του ἐνῷ τῶν ἄλλων ζώων εἶναι ἐπάνω εἰς
τὸ κεφάλι.

11. Τὸ κόκκαλο τοῦ δοντιοῦ τοῦ ἐλέφαντος
τὸ λέγομε ἐλεφαντόδοντο.

— Μὲ τὸ ἐλεφαντόδοντο κατασκευάζονται
σφαιρες, χέρια γιὸς τὰ μαχαίρια καὶ τὰ πηρού-
νια, κομπιά, κτένια καὶ χίλια δυὸ κομψοτεχνή-
ματα.

12. Τί τρώει ὁ ἐλέφας;

— Χόρτα καὶ ἄγρια, φύλλα ἀπὸ δένδρα,
καρπούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Μὲ τὸ ἐλεφαντόδοντο κατασκενάζονται σφαι-
ρες, χέρια στὰ μαχέρια καὶ σπρούνια, κομπ-
ιά καὶ ἄλλα αστερά ώρατα σφράγματα.

32. Οἱ κίτρινοι ἄνθρωποι

1. Εἰς τὸ μάθημα τῆς ήμέρας ἐκείνης ὁ δάσκαλος ἔστριψε τὴν σφαῖρα ὥστε ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐφαίνετο πλέον.

— Αὐτὴν ἐδῶ ποὺ βλέπετε, εἶπε στὰ παιδιὰ καὶ ἔδειχνε μὲ τὸ δάκτυλό του, εἶναι ἡ πλέον ἀξιοθαύμαστη χώρα τοῦ κόσμου.

— Κίνα!... εἴπαν δόλα τὰ παιδιὰ μαζὶ μόλις ἐδιάβασαν τὸ μέρος ποὺ τὸ δάκτυλο τοῦ δασκάλου τοὺς ἔδειχνε.

2. Ἡ Κίνα, εἶπε ὁ δάσκαλος, ἀπέχει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πολλὲς χιλιάδες χιλιόμετρα. Καμιὰ

χώρα στὸν κόσμο δὲν ἔχει μεγαλύτερο πληθυσμὸν ἀπὸ τὴν Κίνα.

3. Ὁ Κινέζος δὲ μοιάζει μὲν μᾶς τοὺς Ἑλλήνας. Οὗτε μὲ τοὺς ἀράπηδες. Ἐμεῖς εἴμαστε ἀσπροί, ὁ ἀράπης εἶναι μαυρός, ὁ κινέζος εἶναι κίτρινος.

— Τὸ πρόσωπό του εἶναι πλακωτὸν καὶ τετράγωνο. Τὰ μάτια του εἶναι μικρὰ καὶ λοξὰ καὶ τὰ μαλλιά του εἶναι μαυρότερα ἀπὸ τὰ δικά μας.

4. Ἄν καμὰ φορὰ συναντήσετε Κινέζον θὰ σᾶς κάμουν τόση ἐντύπωση τὰ μαλλιά του, ποὺ μπορεῖ νὰ λησμονήσετε ἐμπρὸς σ' αὐτὰ κάθε ἄλλη παραξενιὰ τῆς φυσιογνωμίας του.

— Ὁ Κινέζος ξυρίζει τὸ κεφάλι του ὅλο καὶ ἀφήνει μόνο εἰς τὴν κορφὴν μιὰ τούφα μαλλιά. Αὐτὰ τὰ μαλλιά μεγαλώνουν καὶ τότε δὲν Κινέζος τὰ πλέκει κοτσίδα σὰν τὰ κορίτσια μας καὶ τὰ κρεμάει στὴ ράχη του. Οἱ Κινέζες δὲν ἔχουν κοτσίδα.

5. Οἱ Κινέζοι δὲν ντύνονται σὰν ἡμᾶς. Οἱ ἀνδρες φαίνονται σὰ γυναῖκες. Γιατὶ φοροῦν κι' αὐτοὶ μακρὰ φυστάνια μὲ πλατειὰ μανίκια. Φοροῦν ξύλινα παπούτσακια ποὺ μπροστὰ ἔχουν μιὰ γυριστὴ μύτη σὰν τὰ δικά μας τὰ τσαρούχια, ἀλλὰ χωρὶς τὴ φούντα.

6. Ἄν βλέπατε τὸ παπούτσακι καμιᾶς Κινέζας κυρίας θὰ λέγατε χωρὶς ἄλλο ὅτι εἶναι παπούτσακι μικροῦ παιδιοῦ. Αὐτὸν συμβαίνει ἐπειδὴ τὰ πόδια τῶν κοριτσιῶν τὰ σφίγγουν μόλις γεννηθοῦν καὶ τὰ ἐμποδίζουν νὰ μεγαλώσουν.

Τὰ μικρὰ πόδια στὴν Κίνα εἶναι σημάδι ώμορφιᾶς.

7. Ὁμως ἡ Κινέζα κυρία βασανίζεται ἀπὸ τὰ πόδια της ὑπερβολικά. Δὲ μπορεῖ νὰ περπατήσῃ καλά. Τοικλίζει.

8. Οἱ Κινέζοι δὲ τρώγουν μὲ μαχαιροπήρουνα καὶ κουτάλια. Τρώγουν μὲ δυὸ κοκκαλένιες βελόνες σὰν αὐτὲς ποὺ ἔχουν οἱ μητέρες σας καὶ πλέκουν τὰ μάλλινα τους σάλια. Ἀδύνατο νὰ φαντασθῶ πῶς θὰ τὰ καταφέρναμε ἐμεῖς νὰ φάγωμε ἔτσι.

9. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ χώρα τοῦ φυτοῦ ποὺ κάνει τὸ τσάϊ. Οἱ Κινέζοι ἀγαποῦν τὸ τσάϊ ὑπερβολικὰ καὶ τὸ πίνουν χωρὶς γάλα καὶ χωρὶς ζάχαρη!

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Γιατὶ οἱ Κινέζες κυρίες δὲ μποροῦν νὰ περπατήσουν; 2) Τί γεωμετρίας ἔχουν οἱ Κινέζοι; 3) Πᾶς τρῶνε οἱ Κινέζοι; 4) Γράψετε καλλιγραφικά:

Οἱ κινέζοι βοροῦν μακρυὰ φορέματα μὲ φαρδειὰ μανίκια.

Τὸ γράμμα ἐνδεικτικοῦ κορεσμοῦ

(Τραγουδάκι)

Γιαγιά μου ἀγαπημένη
αὐτό μου τὸ γραφιό
σοῦ σιέλινω λυπημένη
γιατὶ σ' ἀναζητῶ
ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη!
...Πόσω δὲ θάχω λάθη
Γιαγιά δρυδογραφικά!
Καὶ πόσοι βολικά
μοῦ είναι διι καὶ νάναι
μιλῶντας νὰ στὸ λέω...

Tà λόγια φεύγουν πᾶνε...
Μὰ τὸ γραφιὸ πομένει!
"Αχ, μοῦροχεται ρὰ κλαίω...
εῖμαι δυστυχισμένη!
Τὸ μαῦρο μου κοννέλι
εἶναι πολὺ καλά
καὶ μὲν ἀγαπᾶ τρελλά,
κινδύνος τρόποι θέλει
τὸ πράσινο τριφύλλι
ἀπὸ τὸ δικό μου χέρι.
Φοβᾶται δικαίως τὸ Γρίλι
τὸ ὠραιό μου γατάκι
... "Εχω καὶ περιστέρι
κάτασπρο σάν τὸ χιόνι
τὸ λέω. Πουπουλάκι...
Οἱ κότες κακαρίζουν
καὶ στὶς αὐλὲς γυρίζουν...
Τὸ γέρικο παγῶνι
δλο καὶ καμαρώνει
γιὰ τὰ λαμπρὰ φτερά του
καὶ δόσ του ξεδιπλώνει
τὴν παρθαλῆν οὐρά του!
Δὲν ἔχω τίποια ἄλλο
γιαγιά μου ρὰ σου πῶ
μόνο μὲνα μεγάλο
φιλάκι σὲ φιλῶ.

33. Ἀπὸ ποὺ μᾶς ἔρχεται τὸ τσάϊ

1. Τί πρᾶγμα, ποὺ δλοι τὸ μεταχειριζόμαστε
ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κίνα;
  - Τὸ τσάϊ.
  - Τί εἶναι τὸ τσάϊ.
  - Τὸ φύλλο κάποιου φυτοῦ.
2. "Ολοι ξέρετε τὸ τσάϊ ὅπως τὸ ἀγοράζομε

Κινέζοι που μαζεύουν τσάι.

ἀπὸ τὰ μαγαζιά. Παρατηρήσατε δλίγο τσάϊ, εἶπε ὁ δάσκαλος καὶ ἀνοιξε ἔνα μικρὸ κουτάκι ποὺ ἔφερε ἀπὸ τὸ σπίτι του.

3. Βλέπετε; τὰ φύλλα εἶναι ξηρὰ καὶ κατσαρά. Θὰ σᾶς πῶ ἀμέσως πῶς γίνεται αὐτό.

4. Τὸ φυτὸ τοῦ τσαγιοῦ τὸ καλλιεργοῦν στὴν Κίνα.

5. Νὰ μιὰ εἰκόνα ποὺ φαίνονται δενδράκια τσαγιοῦ. Ἐχουν χρῶμα πράσινο σκοῦρο. Τὰ λουλουδάκια εἶναι ἄσπρα.

6. Ὁταν τὰ φύλλα εἶναι ἔτοιμα γιὰ τὰ συνάξουν, τὰ μαδοῦν ἀπὸ τὸ δένδρο καὶ τὰ φίγουν μέσα σὲ μεγάλα καλάθια.

7. Τὰ φύλλα αὐτά, ἐπειτα ἔρεαίνονται μέσα σὲ λαμαρίνες ἐπάνω στὴ φωτιά. Ἐνῷ ἔρεαίνονται ἔνας τὰ στριφογυρδίζει ἀδιάκοπα γιὰ νὰ μὴ καοῦν.

8. Μόλις ἀρχίζουν καὶ μυρίζουν τὰ τραβοῦν ἀπὸ τὴ φωτιὰ καὶ τ' ἀπλώνουν ἐπάνω σὲ τραπέζια. Ἐπειτα τὰ τρίβουν καλὰ-καλὰ μὲ τὰ χέρια τους.

9. Ἀπὸ κεῖ τὰ ἔρεαίνονται ἔναντι στὸν ἀέρα καὶ τὰ βάζουν πάλι στὴ φωτιὰ γιὰ τελευταία φορά. Ἐπειτα πλέον τὰ βάζουν σὲ κουτιὰ καὶ τὰ στέλνουν σ' ὅλο τὸ κόσμο.

10. Ὁταν γιὰ πρώτη φορὰ πῆγε τὸ τσάϊ στὴ Αγγλία, ἐστάλη ὡς δῶρο σὲ μιὰ γρηγορία. Ἡ γρηγορία κυρία εἶχε ἀκούσει πῶς τὸ τσάϊ ἦτο πολὺ ώραῖο, ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πῶς τὸ πέρονουν. Ἐπειδὴ δύμως ντρεπότανε νὰ ἐρωτήσῃ πῶς τὸ κάμνουν, ἔθρασε τὸ τσάϊ διπλάς εἴσθραζε καὶ τὰ λάχανά της. Ὁταν ἐνόμισε πῶς εἶχε βράσει ἀρκετά, ἔχυσε τὸ νερὸ καὶ ἔφαγε τὰ φύλλα μὲ λίγο βιούτυρο καὶ ἀλάτι! Δηλ. ἐπέταξε ἀκριβῶς ἐ-

κεῖνο ποῦ ἔπρεπε νὰ πιῇ καὶ ἔφαγε ἐκεῖνο ποὺ
ῆτο γιὰ πέταμα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ.—1) Πῶς κάνουνε τὸ τσαϊ πρὸν νὰ τὸ στεί-
λουν σ' ὅλο τὸν κόσμο. 2) Πῶς ἐτοιμάζομε τὸ τσαϊ γιὰ νὰ
τὸ πιοῦμε. 3) Γράψετε καλλιγραφικά:

Τὸ τσαϊ εἶναι τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ αοῦ λέ-
ρετε κι' αὐτὸ τσαϊ.

33. Ὁ μεγάλος Ὡκεανὸς

1. "Οταν ὁ δάσκαλος ἐγύρισε τὴ σφαῖρα μὲ
τόση φόρα ποὺ ἡ Ἑλλὰς ἔχαμη ἐντελῶς πλέον,
τὰ παιδιὰ δὲν εἶδαν παρὰ μόνο μιὰ μεγάλη ἔ-
κταση νεροῦ.

2. Τὸ μέρος αὐτὸ ῆτο χρωματισμένο γαλά-
ξιο καὶ ὁ δάσκαλος τοὺς εἶπε πῶς ῆτο ὁ μεγά-
λος Ὡκεανός. Τὰ παιδιὰ ἐδιάβαζαν ἐπάνω τὶς
λέξεις:

Εἰρηνικὸς Ὡκεανός.

3. Κανένα ἀπὸ τὰ παιδιὰ δὲν εἶχε ἀκούσει τὸ
ὄνομα αὐτὸ πρωτήτερα. Ὁ δάσκαλος ὅμως τοὺς
εἶπε, ὅτι ἀργότερα, ὅταν θὰ πᾶνε εἰς ἀνωτέρας
τάξεις θὰ μάθουν πολλὰ πρόγυματα γι' αὐτόν.

4. Ὁ ἀπέραντος αὐτὸς ὥκεανὸς ἔχει μάκρος
καὶ αἰλάτος πολλὲς χιλιάδες χιλιόμετρα.

5. Στὰ παιδιὰ ποὺ εἶχαν ζήσει μακρυὰ ἀπὸ
τὴ θάλασσα καὶ ποὺ δὲν εἶχαν δῆ ποτὲ τύπωτα
ἄλλο ἀπὸ κανένα ποταμάκι, ὁ Ὡκεανὸς τοὺς
πρέπειοῦσε μεγάλο θαυμασμό.

6. Τὰ παιδιὰ ὅμως ποὺ ἔζησαν σὲ νησιὰ

τὲ παραθαλάσσια μέρη μποροῦσαν περίφημα νὰ
μαντασθοῦν τί ἦτο αὐτὸς ὁ Ὁκεανός.

7. Γιὰ νὰ μπορέσουν τὰ παιδιὰ ν' καταλάβουν
τόσο μεγάλος ἦτο ὁ Ὁκεανός, ὁ δάσκαλος ἐση-
μείωσε τὴν Ἑλλάδα στὴ μέση. Τί μικρούτακτη
ραινόταν ἡ καημένη μὲς στὸν Ὁκεανό!

8. Τὰ παιδιὰ εἶχαν καταλάβει τώρα γιατί κά-
νουν τὰ βαπόρια τόσους μῆνες στὰ ταξίδια τους.
Μάλιστα ὁ Ζήσης ποὺ εἶχε τὸ μεγάλο του ἀ-
δελφὸ οτὴν Ἀμερικὴ τὸ κατάλαβε ἵσως περισ-
τότερο ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά. Γι' αὐτὸν ἔκαναν μῆ-
νες νὰ λάβουν γράμμα του!

9. "Οταν εῖχαμε τὸ μάθημα γιὰ τὸν ἐλέφαν-
τα, εἶπε ὁ δάσκαλος, εἴπατε πῶς ἡ φάλαινα εἶ-
ναι τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα. Ξέρετε πό-
το μεγάλη εἶναι;

10. Κανένας δὲν ἀπάντησε. Τότε ὁ δάσκαλος
εἶπε: Πόσα μέτρα εἶναι ἡ αἱθουσα τοῦ σχο-
λείου;

— Δεκάξη.

— Καὶ τὸ γυμναστήριο;

— Τριανταδύο.

— Λοιπὸν, ἡ αἱθουσά μας μόλις χωρᾶ μὰ
φάλαινα!

11. 'Ο Ὁκεανός εἶναι ἡ πατρίδα τῆς φάλαι-
νας. Μέσα σ' αὐτὸν ἡ φάλαινα μπορεῖ νὰ κάνῃ
ὅλα της τὰ παιγνίδια καὶ νὰ κολυμπᾶ ἀπὸ τὸ
ἔνα μέρος τοῦ κόσμου στὸ ἄλλο.

12. "Αν καὶ ἡ φάλαινα ὅμως εἶναι τόσο με-
γάλη δὲν εἶναι ἐπικίνδυνη ὅπως εἶναι ἕνα ἄλλο
μεγάλο ψάρι τοῦ Ὁκεανοῦ.

13. Τὸ ὄνομα τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ψαριοῦ εἶναι καρχαρίας. Τὸ στόμα του εἶναι τόσο μεγάλο καὶ ὁ λάρυγγας του τόσο φαρδὺς ὥστε μπορεῖ νὰ καταπιῇ εὔκολα ὀλόκληρο ἄνθρωπο.

14. Τὰ δόντια του εἶναι μυτερὰ καὶ πολὺ δυνατά. Ὁ καρχαρίας ἔχει ἕξη σειρὲς δόντια.

Καρχαρίας.

15. Ὁ καρχαρίας κολυμπᾷ κατάβαθμα. Περνᾶ καὶ τὸ γρηγορότερο βαπόρι. Ὁ καρχαρίας κάθε πλοῖο ποὺ συναντᾶ τὸ παρακολούθει γιατὶ περιμένει ν' ἀρπάξῃ δὲ τι πετάξουν ἀπὸ κεῖ.

16. Καμιὰ φορὰ ἀν τύχη καὶ πέση κανεὶς ἄνθρωπος στὴ θάλασσα ὁ καρχαρίας ὅρμᾶ καὶ σὰν ἀστραπὴ τὸν καταπίνει.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Γιατὶ ὁ καρχαρίας εἶναι πιὸ ἐπιχίνδυνος ἀπὸ τὴ φάλαινα; 2) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Ἡ φάλαινα κατοικεῖ στὸν Ὀκεανό.

34. Οι ἑρυθρόδερμοι

1. Αύτὴ ἐδῶ, εἶναι ἡ πατρίδα τῶν ἀράπηδων, εἶπε ὁ δάσκαλος καὶ ἔδειξε τὴν Ἀφρικήν. Καὶ ἐδῶ κατοικοῦν οἱ κίτρινοι ἄνθρωποι καὶ ἔδειξε τὴν Κίνα. Τώρα θὰ σᾶς δείξω ποὺ ζοῦν οἱ κόκκινοι (έρυθρόδερμοι) ἄνθρωποι.

2. Κατοικοῦν ἐδῶ.

‘Ο ιάσκαλος τώρα ἔδειγνε σ’ ἓνα σημείο μον
τραφε: Ἀμερική

3. Ή χώρα αὐτὴ, εἶπε, εἶναι ἡ πατ_ρίδα τῶν ἔρυθριν_ς δέρμων ἀνθρώπων. Ζοῦν εἰς τὰ μεγάλα δάση ἢ γορίζουν στὶς ἀπέραντες πεδιάδες. Ἄλλοτε ὑπῆρχαν πολλοὶ έρυθρόδερμοι, ἀλλὰ ὅλοινα λιγοστεύουν.

4. Αύτὴ ποὺ βλέπετε εἶναι ἡ εἰκόνα ἐνὸς έρυθροδέρμου — έρυθροῦ Ἰνδοῦ — ὅπως τὸν λέγουν. Τὸ δέρμα του εἶναι σὰν τὸ κόκκινο χαλκό.

5. Καὶ ὁ δάσκαλος ἔβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ γυαλισμένη δεκάρα.

— "Οπως εἶναι τὸ χρῶμα τῆς δεκάρας ἔτσι εἶναι τὸ δέρμα ἐρυθροδέρμου, εἴπε.

— Θὰ εἶναι σὰν τοὺς τεντζερέδες ὅταν τοὺς τρίβει ἡ μητέρα μου, εἶπε τότε ἕνα παιδί.

— 'Ακριβῶς. Γειά σου Γιωργάκη, σὺ τὸ ἐπέτυχες πιὸ πολὺ ἀπὸ μένα, εἴπε ὁ δάσκαλος καὶ δλα τὰ παιδιὰ ἔγει.ασαν.

6. Γιὰ νὰ γίγη ὁ ἐρυθρόδερμος φοβερὸς καὶ νὰ τὸν φοβοῦνται οἱ ἔχθροι του, βάφεται μὲ διάφορα χρώματα. Στὸ σῶμα του ζωγραφίζει πουλιά, θηρία, ψάρια.

7. Ό ἐρυθρόδερμος ὅπως καὶ ὁ ἀράπης ἀγαπᾶ πολὺ τὸ φάρεμα καὶ τὸ κυνῆγι. Δὲν κτίζει σπίτια, οὔτε κατοικεῖ σὲ πόλεις. Κάθεται σὲ τσαντήρια, ποὺ τὰ λέει Βίγβαμ, καμωμένα ἀπὸ τουμάρια ζώων.

8. Τὸ τσαντῆρι αὐτὸ τὸ μετακομίζει ἀπὸ μέρος σὲ μέρος καθὼς περιπλανᾶται στὰ κυνήγια του. Μόνο τὸ χειμῶνα, κάποτε, ὁ Ἰνδὸς κάμνει καλύθεις ἀπὸ ξύλα.

9. Ή Ἰνδὴ — ἡ γυναικά του — κουβαλᾶ τὸ μωρό της στὴ ράχη ὅπως σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος· στὴν Μακεδονία π. χ.

10. Τὸ μωρὸ μέσα στὴ θήκη του, εἶναι φασκιωμένο σφιχτά. Δὲν μπορεῖ νὰ κινήσῃ οὔτε τὰ ποδαράκια του, οὔτε τὰ χεράκια του.

11. Ή θήκη ποὺ ἡ Ἰνδὴ γυναικα βάζει τὸ παιδί της εἶναι ἔνο σανίδι ποὺ στὸ κάτω μέρος ἔχει ἔνα ξυλάκι γιὰ ν' ἀκουμποῦν τὰ πόδια τοῦ μωροῦ.

12. Ή μητέρα κρατεῖ στὴ ράχη της τὸ σα-

νίδι αὐτὸ δεμένο μὲ μιὰ πλατειὰ λουρίδα περασμένη στὸ κεφάλι της. "Οταν κάνει δουλειὰ δὲν εἰδί ἀφήνει ποτὲ κάτω τὸ παιδί της. Τὸ κρεμᾶσσε κανένα δένδρο ὥσπου νὰ τελειώσῃ.

13. 'Εὰν πεθάνῃ τὸ παιδί της ή 'Ινδὴ μάνα γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπη της γεμίζει τὸ σανιδάκι, τὸ ἄδειο πλέον, μὲ μαῦρα φτερὰ καὶ τὸ

κουβαλᾶ μαζί της πάλι ἀρκετὸ καιρό. "Ετσι
θυμάται τὸ πεθαμένο της παιδί.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Ποῦ ζοῦν οἱ ἐρυθρόδερμοι; 2) Τί εἴ-
δους κούνια μεταχειρίζεται ἡ Ἰνδή αγέρα; 3) Νὰ γρά-
ψετε καλλιγραφικά:

"Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἡ φατρίδα τῶν ἐρυθρο-
δέρμων."

36. Ἐπὸ ποὺ μᾶς ἔρχεταις ἡ ζάχαρη

1. Στὸ ἄλλο μάθημα ὁ δάσκαλος ἐγύρισε τὴν
σφαῖρα καὶ ἔφερε πάλι ἐμπρὸς στὰ παιδιὰ τὴν
Ἀμερική.

— Γιατί, εἶπε, ἡ Ἀμερικὴ δὲν εἶναι μόνο
ἡ πατρίδα τῶν ἐρυθροδέρμων, εἶναι ἐπίσης μὰ
ἄπὸ τὶς χῶρες ποὺ φυτρώνει τὰ ζαχαροκάλαμο.

2. Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μάκρος πολλὲς χιλιάδες
χιλιόμετρα. Κυττάξετέ την ἐδῶ στὴ σφαῖρα,
ἄπὸ ποῦ ώς ποῦ φθάνει. Ἐπὸ τὸ βιόδοτα στὸ
νότο.

3. Γι' αὐτὸ σὲ πολλὰ μέρη τὸ κλῖμα τῆς εἶναι
ψυχρότατο καὶ σὲ πολλὰ θερμότατο. Τὸ ζαχα-
ροκάλαμο φυτρώνει στὰ θερμὰ μέρη. Ἐκεῖ ὁ
ἥλιος εἶναι τόσο καυτερὸς ὥστε εἶναι πολὺ δύ-
σκολο νὰ ξήσουν λευκοὶ ἀνθρώποι.

4. Ποιοὶ ἐργάζονται στὸ ζαχαροκάλαμο;
Θὰ σᾶς φανῇ πολὺ παράξενο. "Οχι οἱ ἐρυθρό-
δερμοι. Αὐτοὶ δὲν κάνουν παρὰ νὰ γυρίζουν
ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ νὰ κυνηγοῦν. Τὴν ἐργα-
σίαν αὐτὴν τὴν κάνουν οἱ μαῦροι.

5. Οἱ πρῶτοι μαῦροι ποὺ μεταφέρθηκαν στὴν

Φυτεία ζυγοκαλάμου.

Αμερική ἦσαν δοῦλοι. Βάρθαροι ἀνθρωποι τοὺς ἀρπαξαν ἀπὸ τὰ σπίτιά τους καὶ τὴν πατρίδα τους, τοὺς ἔδεσαν μὲ βαρειὲς ἀλυσσίδες, τοὺς φόρτωσαν στὰ καράβια καὶ τοὺς μετέφεραν στὴν Αμερική. Ἐκεῖ τοὺς πουλοῦσαν σὰν ζῶα, σὲ ἀφεντάδες οἱ δοῦλοι τοὺς ἔβαζαν νὰ δουλεύουν στὰ κτήματά τους.

6. Τώρα, δόξα τῷ Θεῷ δὲν ύπάρχουν πλέον δοῦλοι. Τώρα ὅλοι οἱ ἀνθρωποι εἶναι ἐλεύθεροι. Καὶ τώρα βέβαια οἱ μαῦροι ἐργάζονται ἀλλὰ πληρώνονται ἡμερομίσθιο, εἶναι ἐλεύθεροι νὰ πᾶνε ὅπου θέλουν, νὰ δουλέψουν εἰς ὅποιον θέλουν.

7. "Ομως δέ μή λησμονοῦμε τὴ ζάχαρη.
Οταν λοιπὸν τὰ ζαχαροκάλαμα εἶναι ὄριμα,
δηλ. γινομένα, τὰ κόδουν καὶ τὰ μεταφέρουν
στὰ ἐργοστάσια. Εκεὶ μέσα εἰς πιεστήρια σφίγ-
γονται δόσο νὰ βγῆ ὅλο τὸ ζουμί μους.

8. Τὸ ζουμί ἡ καλύτερα ὁ χυμὸς αὐτὸς βιοά-
ζεται καὶ ὑστερα χύνεται μέσα σὲ δεξαμενὲς
γιὰ νὰ κρυώσῃ. Οταν κρυώσῃ γίνεται ζάχαρη
καὶ μπαίνει σὲ μεγάλα βαρέλια.

9. "Άλλη ζάχαρη ἔχει σκοῦρο χρῶμα καὶ
ἄλλη ἄσπρο. "Άλλη εἶναι μαλακὴ καὶ ἄλλη
σκληρὴ σὲ μεγάλους σβόλους. "Όλα δύνεις αὐ-
τὰ τὰ εῖδη γίνονται ἀπὸ τὸ ἴδιο πρᾶγμα: Τὸ
ζαχαροκάλαμο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ. — 1) Τι εἶναι δοῦλος; 2) Πόσα εἶναι
ζάχαρης ὑπάρχουν; 3) Νὰ γράψετε καλλιγραφικά:

Τὸ ζαχαροκάλαμο φυτρώνη σὲ σολήνη δερμά
μέρη.

ΩΝ. Οἱ πίθηκοι

1. Παρακαλῶ, κύριε δάσκαλε, ἀπὸ ποὺ εί-
ναι οἱ πίθηκοι; ἐρώτησε μιὰ μέρα ἔνα παιδὶ
τὴν ὥρα ποὺ ὅλα τὰ παιδιὰ ἔστεκαν γύρω ἀπὸ
τὴν ἔδρα.

2. Αὐτὸ θὰ πῆ, Κωστάκη, πῶς δὲν ἐλησμό-
νησες τὸν δργανοπαίκτη μὲ τὴν μαϊμουδίτσα
του. Αλήθεια κάτι πρέπει νὰ ποῦμε γιὰ τὸ ἀλ-
λόκοτο αὐτὸ πλάσμα.

3. Οἱ πίθηκοι, παιδιά, εὑρίσκονται στὴν Α-
φρικὴ ποὺ ζοῦν καὶ οἱ μαῖροι, καθὼς ἐπίσης